

Petak, 30. juni 2008. godine
Svedok Herman Steenbergen
Otvorena sednica
Optuženi su pristupili Sudu
Početak u 9.08 h.

Molim ustanite. Međunarodni krivični sud za bivšu Jugoslaviju zaseda. Izvolite, sedite.

SUDIJA ORIE: Dobro jutro svima. Gospodine sekretare, molim vas da najavite predmet.

sekretar: Dobro jutro, časni Sude. Dobro jutro svima u sudnici. Ovo je *Predmet IT-06-90-T, Tužilac protiv Ante Gotovine i ostalih.*

SUDIJA ORIE: Hvala, gospodine sekretare. Pretresno veće žali što kasnimo sa početkom zasedanja, iako nismo zakasnili toliko kao što pokazuje časovnik u sudnici. Počecemo time što cemo dati mogućnost Tužilaštvu da odgovori na... da odgovori na odgovore Odbrane po podnesku po Pravilu 54 bis. Gospodine Tieger?

TUŽILAC TIEGER: Hvala, časni Sude. Uvek je opasno kada kažem da ću pokušati da budem kratak.

SUDIJA ORIE: Ne, nije... to je ohrabrujuće.

TUŽILAC TIEGER: U suštini časni Sude, zahtev po Pravilu 64 bis je pitanje koje se rešava između Tužilaštva i države Hrvatske. Tužilaštvo ima obavezu da pokaže Pretresnom veću da je po Pravilu 54 bis preduzeo razumne korake kako bi dobio dokumente od hrvatskih vlasti koji su relevantni i važni za ovaj predmet. Tužilaštvo je svoj deo ispunilo. Zaista, Odbrana osporava, ali ne tvrdi da Tužilaštvo nije preduzelo dovoljne korake po Pravilu 54 bis, već osporavaju značaj i relevantnost tih dokumenata. I njihov odgovor u stvari priznaje da je taj podnesak dobro utemeljen i da su preduzeti potrebni koraci po tom pitanju. Umesto da se fokusira na preduzete korake koje zahteva Pravilo 54 bis, a koji su ispunjeni, Odbrana se fokusira na Pravilo 65 i vreme kada je podnet zahtev. U stvari, časni Sude, nema preklapanja između te dve stvari. Pitanje uvođenja dokumenata je odvojeno pitanje, i nema štete od pokušaja Tužilaštva da dobije te dokumente. I ukoliko se ti dokumenti nabave, Tužilaštvo će pokušati da uvede te dokumente ili u kontekstu ekspertskeg izveštaja ili na drugi način, a Pretresno veće će biti u mogućnosti da proceni opravdanost uvođenja tih dokumenata u kontekstu oba slučaja i u kontekstu konkretnih dokumenata o kojima je reč. Sada, Odbrana delimično pokušava da prevaziđe problem što Pravilo 54 bis nije isto što i Pravilo 65 na način što pogrešno opisuje razmenu do koje je došlo sa Pretpretresnim većem tokom pretpretresnog postupka. A u stvari, Pretpretresno veće nije dalo nikakva uputstva Tužilaštvu u vezi ijedne konkretne stvari. Pitanje mogućnosti dobijanja pomoći Pretpretresnog veća pokrenuto je u kontekstu pokušaja Tužilaštva da dobije pristup arhivama pre jula meseca 2007. godine... a to je bio konkretan problem sa... na koje je Pretpretresno veće moglo da skrene svoju pažnju, i Tužilaštvo je upozorilo Pretpretresno veće na tu mogućnost do

jula meseca 2007. godine, kada je Sud dobio neke citate sa pretpretresne konferencije i sastanka po Pravilu 65 ter. Tužilaštvo je uspelo da prevaziđe taj konkretan problem, ali su se pojavili novi problemi. Konkretno – time što smo ostvarili pristup arhivi, mi smo nastavili sa aktivnostima kako bi se uverili da se ta dokumenta tamo ne nalaze, kako su to predstavile hrvatske vlasti. Tužilaštvo je nastavilo rad sa hrvatskim vlastima koje su tvrdile da pokušavaju da lociraju ta dokumenta koja se nisu nalazila u arhivi i svakako nisu bila dostupna Tužilaštvu. Kada preduzeti koraci i naši zajednički naponi koji su bili obavezujući po Pravilu 54 bis nisu bili uspešni, i ne samo što je istraga hrvatskih vlasti dala zanemarujuće rezultate, već kada su dalje informacije pokazale da su iste osobe koje su prethodno učestvovala u skrivanju dokumenata od Tužilaštva sada učestvovala u navodnim pokušajima da se ti dokumenti lociraju koji se navodno nisu nalazili u arhivi, Tužilaštvo je onda krenulo dalje, na osnovu činjenice da zajednička saradnja neće dati odogvarajuće rezultate. Pored toga, časni Sude, da kažem pored onog što sam već naznačio kao pogrešnu karakterizaciju događaja na pretpretresnoj konferenciji, nema nikakve osnove za optužbe Odbrane da je Tužilaštvo namerno odložilo dostavljanje podneska po pravilu 54 bis kako bi uticalo na ishod podneska Gotovine da se odbaci taj podnesak. Na stranu činjenica da je tu bilo reči o proceduralnom podnesku koji se ne temelji ni u kom pogledu na činjeničnoj osnovi o bilo kom događaju, podnesci Odbrane otkrivaju da su i Odbrana i Sud u celosti bili svesni činjenice da je Tužilaštvo potraživalo veliki broj dokumenata koji se odnose na artiljeriju. Ako se pogleda oktobar 2007. godine i sastanak po Pravilu 65 ter na stranici broj 141, pored citata koje nudi Odbrana, vidi se, ponavljam, da su ti navodi neosnovani, neutemeljeni i da ih treba kategorično odbaciti. I na kraju, časni Sude, kada je reč o pitanju dokumenata koji su navodno nabavljeni kršenjem Pravilnika o postupku i dokazima, želeo bih da naglasim da ta dokumenta ne potpadaju pod Pravilo 70 ili Pravilo 54 bis (F), a ja bih želeo da brzo pređemo na privatnu sednicu kako bi potpunije govorio o ovom pitanju.

SUDIJA ORIE: Prelazimo na privatnu sednicu.

(privatna sednica)

sekretar: Časni Sude, vratili smo se na otvorenu sednicu.

SUDIJA ORIE: Hvala, gospodine sekretare. Izvolite nastavite, gospodine Mišetiću.

ADVOKAT MIŠEĆIĆ: Hvala gospodine predsedavajući. Časni Sude, u odgovoru na izlaganje gospodina Tiegera, dozvolite mi da kažem da ja verujem da je reč o pogrešnoj karakterizaciji njihovih ovabeza po Pravilu 54 bis kako bi izbegli njegove odredbe. Cela ova situacija se odnosi na to šta je pravično, a ono što se ovde dešava je u osnovi nepravično prema branjenicima, posebno prema mom klijentu, generalu Gotovini, u svetlu sveobuhvatnih rasprava, razgovora sa Pretresnim većem pre početka suđenja, posebno tokom konferencije po Pravilu 65 ter, kao i statusne konferencije vezano za potrebu da se osiguraju prava optuženih i da se o tome na odgovarajući način pobrinu pre suđenja, kombinovano sa potrebama Tužilaštva da dobiju potrebna dokumenta pre suđenja. Želim da navedem citat onoga što je rekao gospodin Tieger na statusnoj konferenciji održanoj 6. jula 2007. godine o potrebi da se uspostavi balans tih napora,

na stranici broj 249. Tokom obraćanja sudiji Molotou, gospodin Tieger je rekao sledeće, citiram: ". Kada budemo došli do onog trenutka u procesu da ovi problemi počinju negativno da utiču na sposobnost Odbrane da se pripremi u odnosu na dokumente koje ćemo im dostaviti, tada ćemo sami morati da nametnemo rok, odnosno da naznačimo do kada ćemo nastaviti da ulažemo napore u vezi tog pitanja. Trebalo bi da kažem da će možda biti potrebno i da se obratimo za pomoć Sudu ukoliko ne budemo uspešni. U ovom trenutku, mi nastavljamo dalje i dajemo sve od sebe." Sudija Moloto je potom rekao: "Kada govorite o nametanju roka, da li mislite na arhivske izvore ili na..." Gospodin Tieger odgovara: "To se odnosi na nas i naše pripreme i dostavljanje tih - nazovimo to - rok za dostavljanje tih izveštaja." Dakle, postoji veza između njihovih napora sa arhivskim izvorima, njihovom potrebom da pripreme ekspertske izveštaje, datuma početka sudskog procesa i sposobnosti Odbrane da se pripreme i bave tim dokumentima, i sve je to bio predmet opsežnih razgovora, rasprava sa Odbranom i pretpretresnim sudijom. Na kraju se svodi na to šta je pravično u ovoj situaciji. Pravilo 54 bis pored toga što nameće ono o čemu je govorio gospodin Tieger u svojoj prezentaciji, po Pravilu 54 bis (B) (ii) govori se i o preduzimanju razumnih koraka, a prvi problem koji su morali da... prvo što su morali da reše po Pravilu 54 bis (B)(i) jeste da dokument koji se potražuje ili informacija... izvinjavam se. Pročitaću celo pravilo: "Sudija ili Pretresno veće mogu *in limine* odbaciti zahtev iz paragrafa A ukoliko se uvere da, pod jedan – dokumenti ili informacije nisu relevantni ni za jedno pitanje pokrenuto u postupku pred njima ili nisu potrebni za pravično presuđivanje ni po jednom pitanju." U ovom pravilu se pokreće pitanje pravičnosti koje treba da razmotri Pretresno veće pre nego što objavi odluku po Pravilu 54 bis, a pravičnost je upravo ono čime se mi bavimo u našem odgovoru. Tako da Pretresno veće u stvari u ovoj fazi treba da razmatra da li bi ovi dokumenti na kraju bili prihvatljivi i da li bi bili neophodni Pretresnom veću ili da li bi bilo pravično da se oni uvedu. Mi tvrdimo, časni Sude, da ti dokumenti ne samo da nisu neophodni za pravično presuđivanje, već i dalje od toga. Korišćenje ovih dokumenata bi bilo u osnovi nepravično, u svetlu neuspeha samog Tužilaštva ne samo, rekao bih, da deluju dovoljno marljivo, već je ovo svesno smišljena i razmotrena odluka Tužilaštva da ne prihvate ponudu Pretpretresnog veća u julu i oktobru mesecu da im pomogne u dobijanju tih dokumenata. Ovo nije situacija u kojoj je Tužilaštvo otkrilo nove dokaze ili otkrilo postojanje dokaza usred suđenja. Ovo je situacija kada je čak i na konferenciji u julu mesecu 2007. godine, ako mogu da govorim u ime Odbrane, gospodin Kehoe rekao da ukoliko su im potrebna dokumenta, da ih mi podstičemo da zatraže odmah pomoć Pretresnog veća, i rekao je još: "Ali molim vas, molim vas, molim vas, molim vas, nemojte to da radite pred sam početak suđenja, a posebno nemojte tokom samog suđenja, jer bi Odbrana bila u nepovoljnom položaju."

Naš stav je, časni Sude, da sada kao rezultat svesne, voljne i smišljene odluke Tužilaštva da to pitanje ne pokreće godinu dana, i da čeka sredinu suđenja kako bi to učinili, sve negativne posledice ove akcije se sada prebacuju na branjenike. Ovo je suštinski nepravično. Tužilaštvo, a dozvolite mi da počnem tako što ću reći da mi pretpostavljamo u svrhu ovog podneska, da ta dokumenta čak i postoje. Ali da kažemo da postoje. Tužilaštvo je sada u poziciji da bilo kakve nepovoljne posledice kao rezultat njihovog nemarljivog ponašanja prebaci na branjenike koji moraju da ih trpe. To nije pravično. Kada je reč o argumentu gospodina Tiegera da su oni preduzeli razumne korake, mislim da je naš stav potpuno suprotan. Mislim da su razumni koraci koji su trebali da budu preduzeti jasno navedeni u julu i oktobru mesecu. Te razumne korake je trebalo napraviti pre početka suđenja i zatražiti pomoć Pretresnog veća. Sada je stav Tužilaštva takav da pošto su oni propustili da učine ono što je bilo razumno pre godinu dana, oni sada

počinju od početka i to se pitanje odjednom opet pojavljuje, i mi ponovo moramo da zalazimo u njega, a da se pre toga ne vratimo na njihov propust kada ranije nisu preduzeli razumne radnje. U odnosu na... nisam siguran da sam shvatio argument, ali je bilo pokušaja da se kaže da ono o čemu smo raspravljali u julu mesecu se ne odnosi na ono o čemu danas razgovaramo. Iskreno mislim da je to u samoj suprotnosti sa navodima samog podneska Tužilaštva. Dovoljno je samo da pogledamo dokument od novembra 2006. godine u kojem oni traže pomoć. Dakle, očigledno je da je o tome razgovarano u julu 2007. godine i u oktobru 2007. godine. Oni su to znali i znaju da su propustili da preduzmu potrebne korake. Šta god da se dešava iza scene, čini se da je sasvim jasno, i sudija Moloto je to sasvim jasno rekao, da je potrebno da oni preduzmu korake pre početka suđenja i da zatraže pomoć Pretresnog veća. Oni to nisu učinili. Časni Sude, ako mogu, koliko mi je još vremena preostalo? Ne sećam se kad sam počeo.

SUDIJA ORIE: Mislim da vam je preostalo još sedam minuta.

ADVOKAT MIŠETIĆ: Hvala, časni Sude, hvala. Ja ne... ja ne verujem da mi bilo šta pogrešno karakterišemo, kako to sugeriše gospodin Tieger. Mislim da je zapisnik sasvim jasan i da Pretresno veće mora samo da pregleda transkripte onoga o čemu se razgovaralo. Suština onoga što smo rekli je sasvim jednostavna: dajte nam pravičnu mogućnost da se suočimo sa tvrdnjama Tužilaštva. Ja sam već citirao gospodina Tiegera koji je priznao da je potrebna pravičnost prema branjenicima i da je potrebno da se to preduzme pre početka suđenja. Sada ja mogu samo da pogledam ekspertski izveštaj o granatiranju i kažem da je očigledno Tužilaštvo smatralo da se tu po njima samo radi o radnoj verziji izveštaja koji su oni nameravali ili nameravaju da dostave, jer, u isto vreme kada podnose izveštaj o granatiranju, oni istovremeno traže nekoliko stotina kategorija dokumenata o granatiranju. Oni ne obaveštavaju ni Pretresno veće o tome, oni na to ne upozoravaju ni branjenike u ovom predmetu, a sada izgleda žele da... posle naloga po Pravilu 54 bis žele da podnesu konačni izveštaj, koje će biti, siguran sam, znatno drugačiji od onog izveštaja koji se sada nalazi u sekretarijatu. Ovo je u osnovi nepravično i branjenici u ovom predmetu ne smeju da nose teret odluka Tužilaštva donetih pre početka suđenja - da u osnovi odbiju ponudu pretpretresnog sudije da zatraže pomoć Pretresnog veća. Mi još uvek nismo čuli racionalno objašnjenje zbog čega ovo nije učinjeno prošle godine. Čekao sam da nam gospodin Tieger saopšti to objašnjenje. I dalje ne razumem u svetlu značaja navoda o artiljeriji za predmet Tužilaštva u svetlu činjenice da je ovo Pretresno veće slušalo svedočenja tri meseca o artiljeriji, i očigledno je da je granatiranje temelj predmeta Tužilaštva, a mi još uvek nismo čuli racionalno objašnjenje zbog čega to ranije nije rešeno ili zašto je Tužilaštvo odlučilo da ne zatraži pomoć Pretresnog veća. U svetlu ostalog što je izneo gospodin Tieger, iskreno sam iznenađen zauzimanjem stava Tužilaštva da je komunikacija... dozvolite mi da se vratim korak unazad. U pitanju je dokument koji nije dokument Odbrane. Koliko ja razumem, zasniva se na praksi o komunikaciji jedne strane i Pravila 70 koje se odnosi na poverljivost dokumenata. Tužilaštvo sada zauzima suprotan stav i ja pretpostavljam da branjenici imaju određene ruke da sada pokriju sve njihove komunikacije u skladu sa Pravilom 70. Ja ne smatram da je to njihova pozicija i ne mislim da dvostruki standardi treba da se primene na nas. Ima nagoveštaja, mislim da se to vidi između redova, da gospodin Tieger implicira da je sama Vlada Hrvatske sklonila te dokumente, iako ne nalazim ništa u papirima Tužilaštva koji tako nešto navode. I zaista,

navođenje da je još od marta meseca 1996. godine Vlada Hrvatske sklonila te dokumente a da Tužilaštvo njih nije zatražilo sve do novembra 2006. godine graniči se sa apsurdom. I onda se navodi da Odbrana Gotovine sakriva dokumente od Tužilaštva, a to je optužba koju bi malo bolje trebalo dokazati nego što je to učinio gospodin Tieger, a ja mogu da kažem bez imalo ustručavanja da je ta implikacija potpuno netačna i razočaravajuća. Ukratko, časni Sude, na kraju da zaključim, po meni i nama ovde ne radi se samo o pitanju pravičnosti. Pitanje pravičnosti je nešto što može da se razmatra na osnovu Pravila 54 bis, kako sam i citirao. Mi tražimo da Pretresno veće razmotri da li bi bilo pravično da se ti dokumenti usvoje u odsustvu bilo kakvog koherentnog objašnjenja od strane Tužilaštva po pitanju zbog čega ovo pitanje nije bilo pokrenuto pre početka samog suđenja, i ja tražim od Pretresnog veća da odbaci podnesak po Pravilu 54 bis. Hvala vam.

SUDIJA ORIE: Hvala gospodine Mišetiću. I vi ste ostali u okviru dodeljenog vremena. Jedna od stvari koja izaziva nedoumicu u vašem izlaganju jeste da ste govorili o odredbama Pravila 70. Ja sam uvek razumevao Pravilo 70 da mi dobijamo određene informacije ili dokumente u okviru tog Pravila 70, i svakako da kada se radi o tom materijalu, da se može govoriti o odredbama Pravila 70. Ali izgleda da vi dajete šire značenje tom pravilu - koji su to materijali koji se dostavljaju od strane nekoga ko se već ranije ili u drugim instancama pozivao na zaštitu pravila 70?

ADVOKAT MIŠETIĆ: Časni Sude, to bi zahtevalo dodatno izlaganje, ali mislim da mogu da citiram, ako mi date mogućnost ili ukoliko Pretresno veće želi, citate iz prethodne prakse ovog Suda koja se analogno poziva na Pravilo 70 (A), na ono što se u Sjedinjenim Državama, a verujem i u Ujedinjenom Kraljevstvu naziva *Doktrinom proizvoda rada*. Verujem da *Doktrina proizvoda rada*, ukoliko bi se u okviru sudske prakse ovog Suda moglo reći da je Pravilo 70 u stvari proizvod rada u komunikaciji jedne strane u postupku i treće strane koja predočava dokumente, iako nije tehnički predstavnik, radi se o poverljivoj komunikaciji, koja se daje nekoj strani u postupku, a radi se o dokumentima poput internih memoranduma kojima je autor treća strana, kako bi se odgovorilo na postavljen zahtev. Sada, kao što sam i rekao, kao pitanje prakse, bilo je, a tako je i sada, a i biće, za mene, do ovog trenutka, nezamislivo da tražimo na primer da Republika Hrvatska dostavi neki dokument i da se kaže: Molimo vas da nam dostavite svu vašu komunikaciju sa kancelarijom Tužilaštva. To bi u osnovi bilo nepravično i verujem da su strane u postupku, bar je do sada bilo tako, delovale na način da su smatrale da strane u postupku mogu da komuniciraju sa trećom stranom tako da to ona druga strana ne otkrije, jer smatram da bi u suprotnom došlo do toga da obe strane budu sprečene u obavljanju svog posla, jer naša teorija slučaja, kojim pravcem idemo, kojim pravcem se oni kreću, može se dešifrovati iz njihove prepiske koju imaju, ukoliko bismo mi za to bili zainteresovani. Na prvi pogled, vi jeste u pravu, mi ne smatramo da je Republika Hrvatska predstavnica Odbrane, kao što ne mislim da je i predstavnica kancelarije Tužilaštva. Ali do ovog trenutka, mi smo imali ne samo na ovom suđenju, već sam prilično ubeđen da to i drugi zastupnici mogu da kažu i za druga suđenja koja su se odvijala pre pred ovim Sudom, da zahtevi za komunikaciju sa drugom stranom prema trećoj strani nije nešto što se do sada tražilo pred ovim Sudom, i mi iz tog razloga smatramo da ova situacija izlazi izvan okvira

normi koje ovde vladaju, i smatram da bi to bilo izvan onoga što se generalno tumači kao *Doktrina proizvoda rada* pred ovim Sudom.

SUDIJA ORIE: Da, što pokreće pitanje, jer Pretresno veće nema ideju odakle ti dokumenti dolaze. Ne znam da li možemo da se tim pitanjem bavimo na otvorenoj sednici ili ne, jer...

ADVOKAT MIŠETIĆ: Mi takođe to ne znamo, tako da...

SUDIJA ORIE: Da, ali vi ste rekli da se tu radi o rezultatu neke vrste zaštićene komunikacije sa... ali pre nego što nastavimo, preći ćemo ponovo na zatvorenu sednicu.

(privatna sednica)

sekretar: Časni Sude, vratili smo se na otvorenu sednicu.

SUDIJA ORIE: Hvala, gospodine sekretare. Mislim da smo sada u poziciji da pitamo Tužilaštvo da li je spremno da pozove sledećeg svedoka? Gospodine Du Toit, da li ćete vi pozvati sledećeg svedoka?

TUŽILAC TIEGER: Tako je, časni Sude. Samo ako možemo na trenutak da zamenimo položaje.

SUDIJA ORIE: Da. Gospodine Du Toit, mislim da je pokrenuto jedno pitanje o statusu informativnog dokumenta, i mislim da ste vi stupili u komunikaciju sa pravnim savetnikom Pretresnog veća kako bi dobili smernice?

TUŽILAC DU TOIT: Upravo rako, časni Sude. I možda bi bilo odgovarajuće vreme za to u odgovarajućoj fazi kada se budemo bavili određenim dokumentima, a moja namera je, posebno u odnosu na jednu kartu za orijentaciju, kada se budemo s tim bavili na kraju iskaza svedoka, možda bi to bio adekvatan momenat da zatražim od Suda instrukcije? Postoji još jedno pitanje, koje ste verovatno takođe videli, gospodine prededavajući: svedok je dao dve izjave, a one nisu deo podneska po Pravilu 92 ter, a jedna od tih izjava, od 18. jula 2007. godine, u paragrafu broj dva se pominje izjava koju je dao 10. marta 1996. godine, a u paragrafu 43 od 18. jula 2007. godine, pominje se još jedna izjava koju je on dao u avgustu 1995. godine. Ja bih želeo da zamolim Pretresno veće da mi dozvoli da se pozivam i na te dve izjave. Kao što sam rekao, one se nalaze u sistemu elektronske sudnice i dobili su provizorni broj na listi dokaznih predmeta po Pravilu 65 ter, o kojim želim da govorim sa svedokom. Takođe sam o tome obavestio i Odbranu.

SUDIJA ORIE: Hvala vam puno.

(svedok je pristupio Sudu)

SUDIJA ORIE: Dobro jutro, gospodine Steenbergen, pretpostavljam? Da. Video sam vas kako ulazite u sudnicu. Razgovaramo o proceduralnim pitanjima. Izvinjavam se zbog toga. Gospodine Steenbergen, pre nego što počnete da svedočite pred ovim Sudom, Pravilnik o postupku i dokazima od vas traži da date svečanu izjavu da ćete govoriti istinu, celu istinu i ništa osim istine. Vidim da vaš mikrofonski uređaj nije uključen. Mogu li da vas pozovem da date svečanu izjavu?

SVEDOK STEENBERGEN: Svečano izjavljujem da ću govoriti istinu, celu istinu i ništa osim istine.

SUDIJA ORIE: Hvala. Molim vas, sedite. Gospodine Steenbergen, obraćam vam se na engleskom jeziku, a ne na holandskom, jer nemamo prevodioca za taj jezik. Ali ukoliko budete imali problem zbog razumevanja onoga što vas pitaju ili u iznošenju vašeg odgovora, možete da mi se obratite, ali ne kažem da ćemo potom nastaviti na holandskom jeziku, ali ćemo barem znati da postoji problem. Gospodine Du Toit, da li ste spremni?

TUŽILAC DU TOIT: Spreman sam. Hvala vam, gospodine predsedavajući.

SUDIJA ORIE: Molim vas nastavite.

svedok: Herman Steenbergen

GLAVNO ISPITIVANJE: TUŽILAC DU TOIT

TUŽILAC DU TOIT – PITANJE: Dobro jutro, gospodine Steenbergen . Da li biste mogli da nam kažete vaše puno ime zbog zapisnika, molim vas?

SVEDOK STEENBERGEN – ODGOVOR: Zovem se Herman Steenbergen.

TUŽILAC DU TOIT – PITANJE: A koje je vaše trenutno zanimanje?

SVEDOK STEENBERGEN – ODGOVOR: U ovom trenutku, ja sam medicinski inspektor u DUD medicinskom odeljenju.

TUŽILAC DU TOIT – PITANJE: I vi imate čin pukovnika, da li je to tačno?

SVEDOK STEENBERGEN – ODGOVOR: Imam čin potpukovnika.

TUŽILAC DU TOIT – PITANJE: Gospodine Steenbergen, da li je tačno da smo se mi sreli tokom ovog vikenda i da smo razmatrali različite izjave koje ste vi dali u različitim periodima kancelariji Tužilaštva?

SVEDOK STEENBERGEN – ODGOVOR: Tako je.

TUŽILAC DU TOIT – PITANJE: Prva izjava o kojoj želim da govorimo je vaša izjava koju ste dali Tužilaštvu kao svedok 18. jula 2007. godine.

TUŽILAC DU TOIT: I gospodine sekretare, ako bi to mogli molim vas da prikažemo na ekranu. Reč je o dokumentu po Pravilu 65 ter koji nosi oznaku 05236.

TUŽILAC DU TOIT – PITANJE: Gospodine Steenbergen, pred vama se nalazi ta izjava. Da li je prepoznajete?

SVEDOK STEENBERGEN – ODGOVOR: Prepoznajem ovu izjavu.

TUŽILAC DU TOIT – PITANJE: Tokom našeg razgovora, vi ste takođe dali i izvesne dodatne informacije i obavestili ste me da želite da ispravite nekoliko navoda u ovoj izjavi. Da li je to tačno?

SVEDOK STEENBERGEN – ODGOVOR: Tako je.

TUŽILAC DU TOIT: Gospodine sekretare, ako bismo mogli molim vas da pređemo na stranicu broj 5 te izjave, paragraf 32.

TUŽILAC DU TOIT – PITANJE: Gospodine Steenbergen, u drugom redu tog paragrafa piše: "Tokom drugog perioda granatiranja, dobili smo naređenje o evakuaciji za glavni štab Knina." Da li je to tačno?

SVEDOK STEENBERGEN – ODGOVOR: Ne, to nije tačno. "Od" - mora biti "od Glavnog štaba".

TUŽILAC DU TOIT: Ako bi mogli molim vas da pređemo na stranicu broj 6, paragraf 40. Sledeću stranicu, molim vas.

TUŽILAC DU TOIT – PITANJE: U poslednjem redu, vi kažete: "Tokom popodneva, 4. avgusta, primetili smo Hrvatske trupe pored kasarne Jordanskog bataljona 3". Sada, da li ste vi u stvari videli bilo kakve trupe tog 4. avgusta, ili je i to takođe greška?

SVEDOK STEENBERGEN – ODGOVOR: To je moralo biti 5. avgusta.

TUŽILAC DU TOIT – PITANJE: Hvala vam. To je sve.

TUŽILAC DU TOIT: Gospodine predsedavajući, ja bih želeo da se pozabavim i drugim aspektima ove izjave nakon što ona bude uvrštena u dokaze?

SVEDOK STEENBERGEN – ODGOVOR: Možemo li sada da pređemo na vašu... drugu izjavu koju ste dali 18. septembra 2007. godine?

TUŽILAC DU TOIT: Gospodine sekretare, ako bi to mogli molim vas da prikažemo na ekranu. Reč je o dokumentu po Pravilu 65 ter koji nosi oznaku 05237.

TUŽILAC DU TOIT – PITANJE: Gospodine Steenbergen, pred vama se nalazi izjava od 18. septembra 2007. godine. Vi ste imali priliku da pročitate tu izjavu, i to je izjava koju ste vi dali 18. septembra 2007. godine. Da li je to tačno?

SVEDOK STEENBERGEN – ODGOVOR: Tako je.

TUŽILAC DU TOIT: Gospodine predsedavajući, želeo bih da sada pogledamo još jednu izjavu koju je svedok dao, za koju sam naveo da... kada ste me na početku pitali, a to je izjava koju ste navodno dali 10. marta 1996. Godine. I kao što sam rekao, o tome sam obavestio i svoje uvažene kolege, i mi smo tu izjavu već učitali u sistem elektronske sudnice. Ona nije deo našeg podneska po Pravilu 92 ter. Ja bih zatražio odobrenje od Pretresnog veća da se ta izjava doda našem spisku izjava po Pravilu 65 ter, i zamolio bih sekretara da nam je prvo prikaže.

SUDIJA ORIE: Da li ima neko prigovor na zahtev da se ovaj dokument priključi na listu po Pravilu 65 ter? Vidim da nema, tako da je odobrena dozvola da se izjava od 10. marta 1996. godine pridoda listi po Pravilu 65 ter.

TUŽILAC DU TOIT: Hvala vam, gospodine predsedavajući. Gospodine sekretare, ako bi onda mogli molim vas da prikažemo na ekranu dokazni predmet po Pravilu 65 ter koji nosi oznaku 05254. To je izjava od marta 1996. godine.

TUŽILAC DU TOIT – PITANJE: Gospodine Steenbergen, ona se nalazi pred vama. Možete li možda da nam kažete da li ste ovu izjavu koju ste dali 10. marta 1996. godine vi sami sastavili ili vam je neko asistirao prilikom izrade te izjave?

SVEDOK STEENBERGEN – ODGOVOR: Ne. Ja sam izjavu sam pripremio na zahtev UN-a. Niko drugi mi nije pomagao.

TUŽILAC DU TOIT – PITANJE: U izjavi se nalaze osnovne činjenice, kako sam razumeo, za kancelariju Tužilaštva?

SVEDOK STEENBERGEN – ODGOVOR: Tako je.

TUŽILAC DU TOIT – PITANJE: Hteo bih da vas usmerim na jedan aspekt vaše izjave, preposlednji unos, gde piše: "Tim vojnih posmatrača UN-a (UNMO) video je nekoliko SP (Specijalna policija) policajaca koji su učestvovali u pljačkanju imovine." Da li vidite to?

SVEDOK STEENBERGEN – ODGOVOR: Vidim to, da.

TUŽILAC DU TOIT – PITANJE: Da li je to u stvari tačna izjava?

SVEDOK STEENBERGEN – ODGOVOR: Izjava koju sam tada dao jeste bila tačna po mom uverenju. Ako se sada vratim unazad, ja ne mogu da se setim konkretnih detalja o učestvovanju Specijalne policije u pljački. Ja sada govorim o stvarima koje su se dogodile gotovo pre 13 godina, i u ovom trenutku ja ne mogu da se prisetim tih stvari.

TUŽILAC DU TOIT – PITANJE: Da ste vi to lično videli?

SVEDOK STEENBERGEN – ODGOVOR: Da, ja sam to lično video.

TUŽILAC DU TOIT: Gospodine predsedavajući, i na kraju poslednja izjava, ako bi mogla da se prikaže, to je izjava koju je svedok dao tokom avgusta meseca 1995. godine. Pozicija je slična kao i u prethodnoj izjavi. Želeo bih da mi dozvolite da je vidimo iz podneska, a ona je već učitana u elektronskoj sudnici pod brojem 05257, i takođe tražim dozvolu da je priključimo...

SUDIJA ORIE: Da. Ima li neko prigovor na to da se ovaj dokument priključi listi po Pravilu 65 ter? Nema prigovora, tako da je odobrena dozvola da se izjava pridoda listi po Pravilu 65 ter.

TUŽILAC DU TOIT: Hvala vam.

TUŽILAC DU TOIT – PITANJE: Gospodine Steenbergen, zanima me samo jedna stvar u vezi ove izjave koju ste dali u avgustu 1995. godine, gde govorite o određenom gubitku vaše imovine. U četvrtom redu odozdo, u prvom paragrafu, vi pominjete da je u 16.00 časova 5. avgusta Hrvatska vojska ušla u Gračac. Da li vidite to?

SVEDOK STEENBERGEN – ODGOVOR: Da, vidim.

TUŽILAC DU TOIT – PITANJE: Da li je to tačno?

SVEDOK STEENBERGEN – ODGOVOR: Po mom saznanju, to je tačno.

TUŽILAC DU TOIT – PITANJE: Da li ste vi videli ikakve vojnike koji ulaze 5. avgusta 1995. godine u Gračac?

SVEDOK STEENBERGEN – ODGOVOR: Ne, ne kako ulaze u Gračac. Ja sam video trupe dok su prolazile pored baze Jordanskog bataljona 3.

TUŽILAC DU TOIT: Gospodine predsedavajući, ja bih sada želeo da postavim pitanja svedoku vezano za prihvatljivost ove četiri izjave.

TUŽILAC DU TOIT – PITANJE: Prvo, gospodine Steenbergen, kao što ste već ranije rekli, vi ste pročitali ove četiri izjave o kojima ste upravo govorili. Da li je to tačno?

SVEDOK STEENBERGEN – ODGOVOR: Tačno je.

TUŽILAC DU TOIT – PITANJE: Sada, da li te izjave tačno odražavaju podatke koje ste dali Tužilaštvu uz ispravke ili ograde koje ste sada izneli?

SVEDOK STEENBERGEN – ODGOVOR: Tako je.

TUŽILAC DU TOIT – PITANJE: Da li su podaci koji se nalaze u ovim vašim izjavama tačni i istiniti, po vašem najboljem saznanju, osim ispravki koje ste napravili?

SVEDOK STEENBERGEN – ODGOVOR: Oni su tačni, po mom najboljem saznanju.

TUŽILAC DU TOIT – PITANJE: Ako bi vas danas u Sudu pitali o istim stvarima, osim ovih ispravki, da li bi vaše informacije bile iste?

SVEDOK STEENBERGEN – ODGOVOR: Bile bi iste.

TUŽILAC DU TOIT: Gospodine predsedavajući, ja bih sada zatražio da se ove četiri izjave uvrste kao dokazni materijal i da im se dodele "P" brojevi. Prva je izjava pod brojem 5326 od 18. jula 2007. godine.

SUDIJA ORIE: Da. Ja sam razumeo da ste rekli... da poslednje dve izjave nisu deo podneska po Pravilu 92 ter. Shvatio sam da ih vi sada usmeno uvodite po Pravilu 92 ter?

TUŽILAC DU TOIT: Tako je, gospodine predsedavajući, hvala vam.

SUDIJA ORIE: Do sada su uvek izjave podnošene direktno u dokaze bez dodatnog objašnjenja svedoka, ali ovde to očigledno nije slučaj. Gospodine sekretare, prva izjava od 18. jula 2007. godine po Pravilu 65 ter pod brojem 5236?

sekretar: Časni Sude, to će biti dokazni predmet Tužilaštva broj P516.

SUDIJA ORIE: Nema prigovora. Dokazni predmet Tužilaštva broj P516 se usvaja u spis. Sledeća izjava je od 18. septembra 2007. godine po Pravilu 65 ter pod brojem 5237?

sekretar: Časni Sude, to će biti dokazni predmet Tužilaštva broj P517.

SUDIJA ORIE: Hvala. Dokazni predmet Tužilaštva P517 se usvaja u spis. Sledeća izjava je od 10. marta 1996. godine po Pravilu 65 ter pod brojem 5254?

sekretar: Časni Sude, to će biti dokazni predmet Tužilaštva broj P518.

SUDIJA ORIE: Dokazni predmet Tužilaštva broj P518 se usvaja u spis bez prigovora. Poslednja izjava je od 21. septembra 1995. godine po Pravilu 65 ter pod brojem 5257?

sekretar: Časni Sude, to će biti dokazni predmet Tužilaštva broj P519.

SUDIJA ORIE: Dokazni predmet Tužilaštva broj P519 se usvaja u spis bez prigovora. Gospodine Du Toit, molim vas nastavite.

TUŽILAC DU TOIT: Hvala, gospodine predsedavajući. Gospodine predsedavajući, kao što Sud zna, mi smo u našem podnesku po Pravilu 92 ter takođe zatražili da se pridoda 16 fotografija kojima smo se bavili u izjavi svedoka od 18. septembra 2007. godine, koja je upravo postala dokazni predmet Tužilaštva P517, i ja bih hteo da zatražim odobrenje da i te fotografije uvedemo u spis po Pravilu 65 ter, a one su obeležene brojevima od 05238 do 05253.

SUDIJA ORIE: Koliko ja vidim, nema prigovora, a to smo videli i u pisanim podnescima takođe.

TUŽILAC DU TOIT: Gospodine predsedavajući, ne znam da li želite da čitaj jedan za drugim broj?

SUDIJA ORIE: Ne, ne. Dozvolite mi da prvo vidim to. Da. Odobrava se njihovo pridodavanje na listu po Pravilu 65 ter. Da li sam dobro shvatio da i njih želite da uvrstite u dokaze?

TUŽILAC DU TOIT: Da, molio bih, gospodine predsedavajući.

SUDIJA ORIE: Da.

(Pretnesno veće i Sekretarijat se savetuju)

SUDIJA ORIE: Praktično bi bilo da gospodin sekretar napravi listu, i da nakon pauze konačno donesemo odluku na osnovu brojeva koje će im on dodeliti.

TUŽILAC DU TOIT: Hvala, gospodine predsedavajući. Gospodine predsedavajući, ja bih sada krenuo dalje i pročitao bih sažetak iskaza ovog svedoka, i kao što je praksa, ja sam objasnio svedoku svrhu ovoga, ali možda bi Sud želeo nešto da doda?

SUDIJA ORIE: Mislim da će to biti dovoljno za gospodina Steenbergena.

TUŽILAC DU TOIT: Hvala. Izjava sadrži sledeće: "Svedok 147 bio je vojni posmatrač UN-a u Sektoru Jug od aprila do oktobra meseca 1995. godine. Tokom *Operacije Oluja*, bio je zamenik vođe UNMO tima Gračac, a nekoliko dana kasnije je postao i vođa tima. Svedok je video granatiranje Gračaca 4. avgusta 1995. godine i koordinisao je tog dana evakuaciju UNMO osoblja iz grada u bazu Jordanskog bataljona 3 zbog opasnosti od granatiranja. 5. avgusta 1995. godine iz štaba Jordanskog bataljona 3 video je dve grupe Specijalne policije Hrvatske vojske kako se kreću prema Gračacu. 6. avgusta 1995. godine vratio se u Gračac gde je video, a ponekad i fotografisao oštećenja od: granatiranja, pljačke i paljenja u i oko Gračaca posle *Operacije Oluja*. Posebno, 6. avgusta 1995. godine on je uočio pripadnike Specijalne policije Hrvatske vojske koji su bili prisutni u Gračacu, kao i ljude koji su nosili civilnu odeću i koji su oko ruke imali narandžastu traku i koji su organizovano "čistili" i odnosili stvari iz kuća u Gračacu. Lica koja su imala narandžaste trake oko rukava iznosila su nameštaj iz kuća i ostavljali su ga ispred, a potom su civilni i vojni kamioni te stvari odvozili. Takođe je video i pripadnike redovnog sastava Hrvatske vojske 18. avgusta 1995. godine dok se nalazio u patroli u blizini Velike Popine, gde je na putu video veliki broj kuća u plamenu, ali je bio zaustavljen pre nego što je stigao na svoj cilj od strane redovnih trupa Hrvatske vojske koji su uz pretnju oružjem zaustavili UNMO vozilo. Svedok će takođe govoriti kako je krajem avgusta 1995. godine posetio policijsku stanicu u Gračacu kako bi tamo prijavio nastavljeno spaljivanje kuća od strane hrvatske policije. On je tada obavešten da je do požara dolazilo zbog loših instalacija koje su Srbi postavljali." To bi bio kraj izjave, gospodine predsedavajući.

SUDIJA ORIE: Hvala vam, gospodine Du Toit.

TUŽILAC DU TOIT: Gospodine predsedavajući, sada bih želeo da pređem na izvesne karte koje je svedok pripremio, i prvo bih želeo gospodine sekretare, da prikažete dokument po Pravilu 65 ter pod brojem 04687.

SVEDOK STEENBERGEN: Časni Sude, da li bih mogao da napravim jednu ispravku u ovoj izjavi?

SUDIJA ORIE: Ova izjava nije u dokazima. Ona je tu samo zbog javnosti. Ukoliko je reč o krupnoj grešci, svakako bi vam dozvolili. Ukoliko je sitna stvar u pitanju, onda... ali ukoliko smatrate da...

SVEDOK STEENBERGEN: Pa, tu se navodi o nastavljenom spaljivanju kuća od strane hrvatske policije.

SUDIJA ORIE: A to je bilo...

SVEDOK STEENBERGEN: To ja nisam video, samo sam video kako su kuće gorele.

SUDIJA ORIE: Hvala vam na ispravci. Svakako da dokaz predstavlja ono što piše u vašoj izjavi onako kako ste to danas ispravili. Molim vas nastavite.

TUŽILAC DU TOIT: Hvala vam.

TUŽILAC DU TOIT – PITANJE: Gospodine Steenberg, da li je tačno da je ovo karta koju ste vi pripremili i koja je deo vaše izjave od 18. septembra 2007. godine, na kojoj ste identifikovali određena područja na karti? Da li je to tačno?

SVEDOK STEENBERGEN – ODGOVOR: Tako je.

TUŽILAC DU TOIT: Gospodine predsedavajući, mi smo iz praktičnih razloga pripremili i drugu verziju ove karte, koja je napravljena kompjuterskom tehnologijom, ali koja je u stvari slična ovoj karti kojoj smo samo dodali legendu, pa bih zamolio da i tu drugu kartu sada prikažemo, a ona je obeležena kao dokazni predmet 05271.

SUDIJA ORIE: Da, kada je u pitanju obeležavanje... teško je da se...

TUŽILAC DU TOIT: Tako je, gospodine predsedavajući.

SUDIJA ORIE: Možemo li to da vidimo na ekranu na trenutak, kako bismo videli kako izgleda druga karta? Da li ima prigovora od strane Odbrane? Nema. Onda pretpostavljam da biste želeli da je ponudite na usvajanje?

TUŽILAC DU TOIT: Da, molio bih.

SUDIJA ORIE: Gospodine sekretare?

sekretar: Časni Sude, dokument po Pravilu 65 ter pod brojem 04687 postaje dokazni predmet Tužilaštva broj P536. Dokument po Pravilu 65 ter pod brojem 05271 postaje dokazni predmet Tužilaštva broj P537.

SUDIJA ORIE: Dokazni predmet Tužilaštva broj P536 i dokazni predmet Tužilaštva broj P537 prihvataju se u spis. Molim vas nastavite.

TUŽILAC DU TOIT – PITANJE: Gospodine Steenberg, ako možemo sada da pogledamo ovu poslednju kartu koja je pod brojem P537, da li je tačno da ste vi u vašoj izjavi ukazali na izvesne stvari, i samo da kažem da ne mislim da je to nešto što je sporno. Ako bih mogao da

pročitam: tačku A na karti obeležava mesto gde se nalazila kancelarija UNMO tima u centru Gračaca. Da li je to tačno?

SVEDOK STEENBERGEN – ODGOVOR: To je tačno.

TUŽILAC DU TOIT – PITANJE: A onda, pod tačkom B je kancelarija UNMO tima tokom juna i jula meseca 1995. godine. Da li je to tačno?

SVEDOK STEENBERGEN – ODGOVOR: To je tačno.

TUŽILAC DU TOIT – PITANJE: A tačka C na karti obeležava fabriku u kojoj se nalazilo vojno spremište. Da li je to tačno?

SVEDOK STEENBERGEN – ODGOVOR: Da, to je tačno.

TUŽILAC DU TOIT – PITANJE: A tačke D i E predstavljaju raskrsnice puteva? Da li je to tačno?

SVEDOK STEENBERGEN – ODGOVOR: Tako je.

TUŽILAC DU TOIT – PITANJE: Na našem sastanku tokom vikenda, ja sam od vas takođe tražio da identifikujete policijsku stanicu koju ste pominjali u vašoj izjavi koja je uvrštena u dokazne predmete. Možete li molim vas da uz pomoć sudske poslužiteljke obeležite slovom F mesto gde se nalazila stanica policije?

SUDIJA ORIE: Da li se zna kojom bojom?

TUŽILAC DU TOIT: Možda ponovo crvenom ukoliko... ukoliko je to u redu vama... gospodine predsedavajući.

SUDIJA ORIE: Samo da vidim: crveno je za Tužilaštvo, a plavo je za Odbranu, da.

TUŽILAC DU TOIT: Možete li tu da ostanete?

TUŽILAC DU TOIT – PITANJE: Da li biste mogli molim vas da obeležite slovom G iznajmljenu kuću u kojoj ste boravili, kako ste rekli u vašoj izjavi?

SVEDOK STEENBERGEN – ODGOVOR: *(svedok obeležava)*

TUŽILAC DU TOIT – PITANJE: Hvala vam.

TUŽILAC DU TOIT – PITANJE: Gospodine predsedavajući, molio bih da se i ova karta sa dodatnim unosima pod tačkama F i G uvrsti u dokaze?

SUDIJA ORIE: Gospodine sekretare?

sekretar: Časni Sude, to će biti dokazni predmet Tužilaštva broj P538.

SUDIJA ORIE: Dokazni predmet Tužilaštva broj P538 je prihvaćen u dokaze. I samo kako bismo izbegli nesporazum, slovo F se proteže na ovoj liniji u pravcu sever-jug koja završava

ovalnim krugom a niže se nalazi slovo F, dok slovo G se odnosi na upisan krug koji se nalazi najniže na karti. Izvolite nastavite.

TUŽILAC DU TOIT: Hvala. Gospodine sekretare, sada bih želeo da pređemo na izjavu svedoka od 18. jula 2007. godine, to je dokazni predmet Tužilaštva broj P516. A posebno stranicu broj 3 ove izjave, paragraf 7 molio bih... izvinite, paragraf broj 13.

TUŽILAC DU TOIT – PITANJE: Gospodine Steenberg, u paragrafu broj 13 ove izjave, govorili ste o skloništima za oružje. Da li se sećate da ste videli tako nešto u Gračacu?

SVEDOK STEENBERGEN – ODGOVOR: Ne, nisam. Nijedno nisam lično video u Gračacu.

TUŽILAC DU TOIT – PITANJE: U paragrafu broj 14, govorite o izvesnim aspektima koji se tiču samog grada Gračaca. Sada, da li se sećate kada ste vi otišli iz grada 4. avgusta, da li ste vi u stvari prošli pored tog vojnog skladišta obeleženog slovom C i da li ste tada videli bilo kakvo oštećenje na skladištu?

SVEDOK STEENBERGEN – ODGOVOR: Ne, koliko je meni poznato u ovom trenutku. I takođe, mi o tome nismo izvestili u to vreme.

TUŽILAC DU TOIT: Gospodine predsedavajući, vidim da je 10.30 časova. Ne znam da li je ovo odgovarajući trenutak?

SUDIJA ORIE: Da, ovo je odgovarajući trenutak za pauzu. Pošto procene o tome koliko vam je vremena još potrebno nisu uvek iste, možete li da nam date naznaku još koliko će vam vremena biti potrebno?

TUŽILAC DU TOIT: Gospodine predsedavajući, mislim da će mi biti dovoljno još 40 - 45 minuta sa svedokom. Hvala.

SUDIJA ORIE: Sa ispitivanjem ovog svedoka smo počeli u 10.00 časova, tako da ostajemo unutar naših optimističnih procena. Pravimo pauzu i nastavljamo sa radom u 10.55 časova.

(pauza)

SUDIJA ORIE: Gospodine Du Toit, ako biste mi dozvolili, želeo bih da saopštim jednu kratku odluku. Gospodine Steenberg, ponekad moramo da se bavimo i proceduralnim pitanjima. Ovo je odluka po zahtevu Tužilaštva da odgovori na odgovore Odbrane na podnesak Tužilaštva po Pravilu 92 ter u vezi sa izjavama svedoka 81. Sada ću da saopštim odluku. Dana 17. juna 2008. godine, Tužilaštvo je dostavilo svoj podnesak po Pravilu 92 ter u vezi sa izjavama svedoka 81. 19. juna, Odbrana Čermaka je dostavila svoj odgovor i nije imala prigovor na podnesak Tužilaštva. Odbrana Gotovine i Odbrana Markača dostavili su odvojene odgovore u kojima su uložili prigovore na podnesak Tužilaštva 25. i 26. juna. Takođe, 26. juna, Tužilaštvo je podnelo zahtev da mu se dozvoli da odgovori na odgovore Odbrane. Pretresno veće ovim odobrava

Tužilaštvu da podnese odgovor i nalaže da odgovor Tužilaštva ne može biti duži od hiljadu reči i da mora da se dostavi najkasnije do 10.00 časova ujutro 1. jula 2008. godine. Odrani se daje mogućnost da odgovori na odgovor Tužilaštva. Svaki od tih odgovora ne može biti duži od hiljadu reči i mora biti podnet najkasnije na kraju radnog dana 2. jula 2008. godine. Mislim da su strane već obavestene da bi trebalo da počnu da rade na tome jer su rokovi kratki. Ovim se zaključuje odluka Pretresnog veća po ovom pitanju. Gospodine Du Toit, izvolite nastavite.

TUŽILAC DU TOIT: Hvala, gospodine predsedavajući.

TUŽILAC DU TOIT – PITANJE: Gospodine Steenberg, pre pauze smo gledali vašu izjavu, a sada ćemo nastaviti kako bismo naglasili i objasnili određene paragrafe.

TUŽILAC DU TOIT: Dakle... samo trenutak. ako možemo da predemo na paragraf 24 vašeg... ove izjave. Pretpostavljam da je to na sledećoj stranici. Hvala.

TUŽILAC DU TOIT – PITANJE: Kada je reč o paragrafu 24 vaše izjave, da li biste mogli da nam objasnite sledeće, molim vas. Da li ste vi zapravo i u jednoj fazi videli kako projektili pogađaju ili vašu kuću ili neke druge kuće?

SVEDOK STEENBERGEN – ODGOVOR: Ne, ja nisam video direktno granatiranje. Ja sam samo video šrapnel kako udara u kuće i to sam čuo.

TUŽILAC DU TOIT – PITANJE: Da li ste još nešto čuli ili bilo kakav drugi zvuk dok ste boravili u vašoj kući?

SVEDOK STEENBERGEN – ODGOVOR: Da, tako je. Čuo sam i kako projektili preleću lokaciju na kojoj sam živio.

TUŽILAC DU TOIT – PITANJE: Da li znate odakle su dolazili ti projektili?

SVEDOK STEENBERGEN – ODGOVOR: U tom trenutku ja nisam znao, ne.

TUŽILAC DU TOIT – PITANJE: Hvala vam.

TUŽILAC DU TOIT: Ako možemo molim vas da predemo na paragraf 38. To je na sledećoj stranici. Možda samo... izvinjavam se, to je greška, treba nam šesta stranica, jer se tamo nalazi drugi deo tog paragrafa 38, gospodine sekretare. Izvinjavam se.

TUŽILAC DU TOIT – PITANJE: Gospodine Steenberg, na početku te stranice, vi ste sledeću stvar izneli – da ste videli ili da li ste izjavili da je bilo deset eksplozija u širem području Gračaca u pravcu od 220 do 230 stepeni. Možete li to sada da nam objasnite – šta ste želeli da kažete?

SVEDOK STEENBERGEN – ODGOVOR: To u stvari znači da posmatrač čuje ispaljivanje vatre iz tog pravca od 220 stepeni, i ako pogledate na tu situaciju, to je verovatno bilo u blizini Malog Alana.

TUŽILAC DU TOIT – PITANJE: A ta osoba koja je to posmatrala, gde se ona nalazila?

SVEDOK STEENBERGEN – ODGOVOR: Ta osoba se nalazila u bazi Jordanskog bataljona 3.

TUŽILAC DU TOIT – PITANJE: Da li sam vas dobro razumeo – da je granatiranje bilo iz pravca od 220 ili 230 stepeni i da su videli kako vatra dolazi iz pravca Malog Alana, kao što ste i rekli?

SVEDOK STEENBERGEN – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC DU TOIT – PITANJE: U redu.

TUŽILAC DU TOIT: Ako možemo molim vas da pređemo na paragraf 40.

TUŽILAC DU TOIT – PITANJE: Vi ste tu već ispravili neke navode, ali da li je takođe tačno da kada ste to ispravljali, da ste me informisali o određenim pokretima trupa RSK koje ste vi posmatrali... 8.... 5. avgusta 1995. godine? Molim vas da ispričate to Sudu?

SVEDOK STEENBERGEN – ODGOVOR: Ono što je uočeno sa te lokacije jeste da je grupa vojnika RSK prelazila preko tog klanca severno od lokacije na kojoj se nalazila baza Jordanskog bataljona, i da su se kretali u pravcu istok-jugoistok.

TUŽILAC DU TOIT – PITANJE: A da li se toj grupi ljudi bilo šta dogodilo?

SVEDOK STEENBERGEN – ODGOVOR: Ne, koliko ja znam.

TUŽILAC DU TOIT – PITANJE: Da li je bilo nekog granatiranja u njihovom pravcu?

SVEDOK STEENBERGEN – ODGOVOR: Da. Kasnije, videli smo artiljerijske projektile u blizini mesta gde smo prethodno videli tu grupu.

TUŽILAC DU TOIT – PITANJE: Da li znate odakle je granatiranje dolazilo?

SVEDOK STEENBERGEN – ODGOVOR: Ne, ne znam.

TUŽILAC DU TOIT – PITANJE: Ako bismo mogli da pređemo na paragraf 41 vaše izjave, gde govorite o snagama Specijalne policije koje ste videli ujutro. Možete li sada da nam objasnite, da li ste razgovarali sa bilo kojim od pripadnika tih snaga koje ste primetili 5. avgusta 1995. godine?

SVEDOK STEENBERGEN – ODGOVOR: Ne mogu da se setim da li sam to bio ja ili neki drugi član tima, ali sigurno znam ili se sećam tog incidenta da je kolona napredovala ispred Jordanskog bataljona i mi smo je primetili i tada smo pitali komandira da li želi da razgovara sa nama, i on je samo na kratko došao kod nas i rekao: "Dakle, mi idemo za Gračac. Moram da obavim posao i nemam vremena. U žurbi sam."

TUŽILAC DU TOIT – PITANJE: Na kom jeziku je razgovarao sa vama?

SVEDOK STEENBERGEN – ODGOVOR: Govorio je na čistom engleskom.

TUŽILAC DU TOIT – PITANJE: Da li ste primetili kakvu su odeću nosili ti ljudi iz grupe dok ste razgovarali sa komandrom?

SVEDOK STEENBERGEN – ODGOVOR: Da. Svi su bili u maslinasto zelenim uniformama. Komandir je nosio i šlem marke *Kevlar*, a oni su nosili i pancirne košulje. Nisu svi imali te šlemove marke *Kevlar*. Ja sam video da ga je nosio samo komandir koji je sa nama razgovarao.

TUŽILAC DU TOIT – PITANJE: A kada je reč o obući, da li ste tu nešto primetili?

SVEDOK STEENBERGEN – ODGOVOR: Da. Kada je reč o obući, nosili su planinsku obuću, a ne redovnu vojnu obuću.

TUŽILAC DU TOIT: Ako možemo molim vas, gospodine sekretare, da pokažemo dokazni predmet P324 svedoku.

TUŽILAC DU TOIT – PITANJE: Gospodine Steenbergen, kada smo razgovarali tokom vikenda, takođe sam vam pokazao ovaj dokaz koji je već prihvaćen od strane Suda. Da li vidite lice koje nosi TV aparat... levo od kamiona. Da li vidite to?

SVEDOK STEENBERGEN – ODGOVOR: Vidim.

TUŽILAC DU TOIT – PITANJE: Sada...

ADVOKAT KUZMANOVIĆ: Časni Sude, ja se izvinjavam, ali mislim da to nikada nije utvrđeno sa sigurnošću da se radi o TV aparatu, ali...

TUŽILAC DU TOIT: U redu, prihvatam to.

SUDIJA ORIE: Prigovor. Molim vas nastavite.

TUŽILAC DU TOIT: Hvala vam.

TUŽILAC DU TOIT – PITANJE: Sada, odeća koja se nalazi na ovoj osobi, ako je uporedite sa odećom grupe ljudi koju ste videli 5. avgusta kod baze Jordanskog bataljona 3, možete li nam reći da li postoji bilo kakva sličnost, ukoliko uopšte postoji?

SVEDOK STEENBERGEN – ODGOVOR: Ovo je slična uniforma, slične čizme, uniforma bez kamuflažnih oznaka.

TUŽILAC DU TOIT: Gospodine sekretare, možemo li molim vas da pokažemo drugu stranicu ovog dokaznog predmeta.

TUŽILAC DU TOIT – PITANJE: I lice koje ovde sedi takođe nešto ima na sebi. Vi ste govorili prethodno o pancir košulji. Da li tu prepoznajete neke sličnosti?

SVEDOK STEENBERGEN – ODGOVOR: Da, tako je. Videli smo iste uniforme kao i na ovoj fotografiji.

TUŽILAC DU TOIT – PITANJE: Hvala vam.

TUŽILAC DU TOIT: Gospodine sekretare, možemo li molim vas opet da se vratimo na izjavu, na paragraf 42, šesta stranica.

TUŽILAC DU TOIT – PITANJE: Gospodine Steenbergen, u poslednjoj rečenici tog paragrafa vi navodite da ste nameravali da odete do granice, i da ste uspeali da stignete do Otrića, ali su vas odatle vratile hrvatske trupe "koji su oružjem udarali o naše vozilo i pretili su nam." Da li je to tačno?

SVEDOK STEENBERGEN – ODGOVOR: To nije tačno u odnosu na vreme. To je rečeno nešto kasnije.

TUŽILAC DU TOIT – PITANJE: Da. I mi ćemo u stvari...

TUŽILAC DU TOIT: Gospodine sekretare, ja se izvinjavam što preskačemo, ali molim vas da pokažemo svedoku dokazni predmet Odbrane D92, drugu stranicu i da vidimo podparagraf 8 gde se kaže da su vojni UN posmatrači Gračac izvestili, to je poslednji paragraf, ako biste to mogli da nam uvećate, molim vas.

TUŽILAC DU TOIT – PITANJE: Gospodine Steenbergen, ovaj unos, kao što možete da vidite je za 18. avgust, u 14.30 časova, kada je UNMO patrola primetila kod Velike Popine, i tu se sada navode koordinate, da otprilike 10 kuća gori, i da su se trupe Hrvatske vojske neprijateljski ponašale udarajući oružjem po UNMO vozilima. Da li je to taj incident o kome ste govorili?

SVEDOK STEENBERGEN – ODGOVOR: Da, tako je.

TUŽILAC DU TOIT – PITANJE: Kada koristite izraz "trupe Hrvatske vojske" šta pod tim mislite ili podrazumevate?

SVEDOK STEENBERGEN – ODGOVOR: Pre svega, možete koristiti izraz "trupe Hrvatske vojske" kao regularan izraz. Isto to možete koristiti i za Holandske trupe, ali ih vi možete podeliti na različite vrste jedinica ili na elemente. Na primer, imate generalno Holandske trupe, pešadiju ili Specijalne snage. Ovaj izraz može uopšteno da se koristi, ali u ovom određenom incidentu se i misli generalno na trupe Hrvatske vojske, a ne na Specijalne snage

TUŽILAC DU TOIT – PITANJE: Da li se sećate da ste uočili neku posebnu vrstu odeće koju su oni nosili, ta grupa ljudi koju ste videli 18. avgusta?

SVEDOK STEENBERGEN – ODGOVOR: Koliko je meni poznato, sećam se da su oni nosili maskirnu uniformu.

TUŽILAC DU TOIT – PITANJE: A koliko je ljudi otprilike činilo tu grupu?

SVEDOK STEENBERGEN – ODGOVOR: Da... oko 20 osoba.

TUŽILAC DU TOIT – PITANJE: Sada, da li je tačno da ste vi u stvari...

SUDIJA ORIE: Gospodine Kuzmanoviću... izvinjavam se, gospodine Mikuličiću.

ADVOKAT MIKULIČIĆ: Da, časni Sude, zastupnici, možda je ovo pravi trenutak da nešto razjasnimo kada se ovaj dokument nalazi na ekranu. Paragraf na koji se vi pozivate je od 18. avgusta, a paragraf 42 na sredini izjave, kada je on... kada ga je vratila Hrvatska vojska, dogodio

se 5. ili 6. avgusta. Možete li samo da razjasnite da li se tu govori o tom datumu ili o nekom drugom datumu?

TUŽILAC DU TOIT: Da, hvala.

TUŽILAC DU TOIT – PITANJE: Gospodine Steenbergen, čuli ste ovo, i možda bi trebalo da budem jasniji s tim u vezi. Kada ste u vašoj izjavi naveli da ste oko 5. ili 6. avgusta dobili naređenje da pratite pokrete Hrvatske vojske u pravcu prema Bosni, i onda smo prešli na onu izjavu, na rečenicu koju sam upravo pročitao – šta ste vi hteli da kažete u ovom paragrafu 42? Da li ste hteli da kažete da ste vi takođe 5. ili 6. avgusta posetili to mesto ili je reč o dve odvojene stvari koje su se dogodile u različito vreme?

SVEDOK STEENBERGEN – ODGOVOR: Da. To je bilo kasnije, jer u tom periodu mi nismo daleko odlazili, i to je više rečeno u jednom vremenskom okviru.

TUŽILAC DU TOIT – PITANJE: Da li sam vas dobro razumeo kada ste rekli 5. ili 6. avgusta, vi niste hteli da kažete da ste 5. ili 6. avgusta otišli na mesto incidenta?

SVEDOK STEENBERGEN – ODGOVOR: Tako je.

TUŽILAC DU TOIT – PITANJE: Jer ste još uvek bili u bazi?

SVEDOK STEENBERGEN – ODGOVOR: Tako je.

TUŽILAC DU TOIT – PITANJE: U redu. I možda da na kraju kažemo da vi niste otišli na to mesto incidenta kada su gorele kuće koje ste vi videli, jer ste imali taj incident sa vojnicima?

SVEDOK STEENBERGEN – ODGOVOR: To je tačno. Kao što sam rekao, nas su vratili... ta grupa o kojoj govorimo udarala je oružjem po našim vozilima – puškama, pokazivali su ručne bombe i... dakle, jasno su nam stavili do znanja da mi nismo tamo dobrodošli.

TUŽILAC DU TOIT – PITANJE: Hvala vam.

TUŽILAC DU TOIT: Gospodine sekretare, možemo li ponovo da se vratimo na izjavu, i to na paragraf 49, sedmu stranicu, molim.

TUŽILAC DU TOIT – PITANJE: Gospodine Steenbergen, ako pročitate paragraf 49, kao i 51 i 52, vi takođe tu uopšteno govorite o trupama Hrvatske vojske. U paragrafu na primer 49, u prvom redu se kaže: "U početku smo viđali pripadnike redovne Hrvatske vojske kako iznose stvari iz kuća." Vi ste već o tome govorili na početku vašeg svedočenja, ali da li biste mogli da nam to još jednom objasnite, molim vas?

SVEDOK STEENBERGEN – ODGOVOR: Samo da bude jasno, ja to nisam video, koliko sada mogu da se setim, da trupe Hrvatske vojske vrše bilo kakvu pljačku. Ono što smo mi videli je... ono čega se ja sećam da se dogodilo jeste da su trupe Hrvatske vojske bile prisutne na mestu događaja.

TUŽILAC DU TOIT – PITANJE: Koji deo Hrvatske vojske je bio prisutan na mestu događaja?

SVEDOK STEENBERGEN – ODGOVOR: U to vreme sam video samo pripadnike Specijalne policije u Gračacu.

TUŽILAC DU TOIT – PITANJE: Vi ste takođe, u paragrafu 39 vaše izjave, govorili o grupi ljudi koji su nosili civilnu odeću sa narandžastom trakom. Da li molim vas možete nešto više da kažete o tome?

SVEDOK STEENBERGEN – ODGOVOR: Da. Ono što smo mi primetili bila je grupa ljudi koji su nosili civilnu odeću i narandžaste trake na rukavima. Oni su sve iznosili iz kuća, nameštaj na ulicu koji je kasnije utovaran u kamione.

TUŽILAC DU TOIT – PITANJE: Možete li malo više da nam kažete o tome ko su bili ti ljudi? Da li su to bili muškarci, žene? Ko su oni bili?

SVEDOK STEENBERGEN – ODGOVOR: Ne. Ono čega se sećam iz tog perioda jeste da se više- manje radilo o starijim licima, od 50 godina na više, koji nisu bili vojno sposobni. Oni su nosili civilnu odeću i imali su samo te trake na ramenima i obavljali su te zadatke.

TUŽILAC DU TOIT – PITANJE: Hvala vam na tome. Kamione koji ste videli, možete li nešto više i o njima da nam kažete?

SVEDOK STEENBERGEN – ODGOVOR: Da, u tom periodu ono što smo mi videli... to su bili generalno i civilni i vojni kamioni, otvoreni kamioni u koje ste stavljali opremu i u koje su se mogle staviti stvari u zadnji deo kamiona. To je otvoreni kamion.

TUŽILAC DU TOIT – PITANJE: Ako bismo sada mogli da pređemo na paragraf 58 vaše izjave. to je na sledećoj stranici, molim vas. Tu vi govorite o incidentu koji se dogodio 19. avgusta 1995. godine. Da li ste vi bili prisutni kada su te fotografije napravljene?

SVEDOK STEENBERGEN – ODGOVOR: Ponovo, ne mogu da se setim da li sam bio prisutan dok su slikane te fotografije koje su mi pokazane. Incidenta se sećam na način kako je to opisano u ovom paragrafu.

TUŽILAC DU TOIT – PITANJE: I na kraju, u paragrafu 59, govorite o poseti... da ste sreli Hrvatsku policiju. Mesto koje ste posetili, da li se radilo o policijskoj stanici?

SVEDOK STEENBERGEN – ODGOVOR: Tako je.

TUŽILAC DU TOIT – PITANJE: Istoj onoj koju ste prethodno obeležili na karti pod tačkom F?

SVEDOK STEENBERGEN – ODGOVOR: Tako je.

TUŽILAC DU TOIT – PITANJE: Da li se sećate kakvu su odeću nosili ti ljudi sa kojima ste razgovarali?

SVEDOK STEENBERGEN – ODGOVOR: Tokom tog perioda, to je bila uobičajena civilna... civilna policija u sivim uniformama.

TUŽILAC DU TOIT – PITANJE: A zbog čega ste išli da razgovarate sa policijom u tom trenutku?

SVEDOK STEENBERGEN – ODGOVOR: Jer su u... našoj zoni odgovornosti počele da gore kuće i mi smo tražili objašnjenje... za to.

TUŽILAC DU TOIT – PITANJE: Da li možete da opišete muškarca sa kojim ste razgovarali, da li se sećate ko je on bio i koji je imao položaj?

SVEDOK STEENBERGEN – ODGOVOR: Ne, toga ne mogu da se setim.

TUŽILAC DU TOIT – PITANJE: Da li ste govorili na engleskom ili na hrvatskom?

SVEDOK STEENBERGEN – ODGOVOR: U ovom trenutku to više ne znam, ne.

TUŽILAC DU TOIT – PITANJE: Vi ste naveli da... da vam je ta osoba objasnila da je do požara dolazilo zbog loših instalacija koje su Srbi postavili?

SVEDOK STEENBERGEN – ODGOVOR: Tako je.

TUŽILAC DU TOIT – PITANJE: Da li ste tako nešto ikada ranije videli ili da li ste imali informaciju da se to i ranije događalo?

SVEDOK STEENBERGEN – ODGOVOR: Ne koliko ja znam, ne.

TUŽILAC DU TOIT – PITANJE: Hvala vam. To je sve od toga.

SUDIJA ORIE: A šta se dogodilo ranije? Meni nije jasno šta je to trebalo da se dogodi ili da se ne dogodi ranije.

TUŽILAC DU TOIT: Izvinjavam se, gospodine predsedavajući. Trebalo je da budem jasniji s tim u vezi.

TUŽILAC DU TOIT – PITANJE: Informacija koju ste dobili o tome da su se neke od tih kuća zapalile jer nešto nije bilo u redu sa električnim instalacijama, da li ste vi znali u vreme kada ste posetili to lice... negde oko 12. avgusta gospodine, da li ste imali informacije poput te, recimo od 4. avgusta pa na dalje, da su kuće koje ste videli u plamenu gorele zbog neispravnih instalacija?

SVEDOK STEENBERGEN – ODGOVOR: Ne, ne.

TUŽILAC DU TOIT: Gospodine predsedavajući, sada bih želeo da pređemo na sledeća dva dokumenta koja je pripremio ovaj svedok, i to je dokument po Pravilu 65 ter pod brojem 00... oprostite, samo jedna nula – 05255 i 05256. To su izveštaji koje je pripremio ovaj svedok 3. jula 1995. godine, i kao što sam već rekao, to je u vezi sa prethodnim dokumentima. Ja sam njih obelodanio mojim uvažanim kolegama ali ovi dokumenti nisu bili podneti kao deo podneska po Pravilu 92 ter. Oni su stigli do nas... naknadno, i ja samo želim da... u stvari svedok ne može o tome mnogo da kaže, ali sam smatrao da o ovom dokumentu treba da obavestim Pretresno veće i strane u postupku, i tražim da se to doda spisku po Pravilu 65 ter, i da se potom uvrsti u dokaze.

SUDIJA ORIE: Da li ima prigovora protiv...

ADVOKAT MIKULIČIĆ: Nemamo prigovor.

SUDIJA ORIE:...toga da se dva pomenuta dokumenta priključe listi po Pravilu 65 ter? Onda se pridodaju spisku po Pravilu 65 ter.

TUŽILAC DU TOIT: Hvala vam.

TUŽILAC DU TOIT – PITANJE: Gospodine Steenbergen, da li je tačno da je, vezano za ova dva dokumenta, u nekom trenutku u okviru vaših zaduženja u sastavu UNMO, od vas takođe zatraženo da u osnovi vi radite kao dežurni oficir u Kninskom štabu? Da li je to tačno?

SVEDOK STEENBERGEN – ODGOVOR: Tačno je.

TUŽILAC DU TOIT – PITANJE: I vi ste ta dva dokumenta pripremili te nedelje dok ste bili stacionirani u štabu u Kninu, i vi ste to sastavili na osnovu izveštaja ljudi na terenu, da li je to tačno?

SVEDOK STEENBERGEN – ODGOVOR: Tačno je.

TUŽILAC DU TOIT – PITANJE: Vi lično nemate nikakva saznanja o incidentima o kojima se govori u ova dva izveštaja o situaciji?

SVEDOK STEENBERGEN – ODGOVOR: Tako je.

TUŽILAC DU TOIT: Gospodine predsedavajući, mogu li da zatražim da se ta dva dokumenta uvrste u dokaze?

SUDIJA ORIE: Nema prigovora. Gospodine sekretare?

sekretar: Časni Sude, dokument po Pravilu 65 ter 05255 biće dokazni predmet Tužilaštva broj P339... izvinjavam se – P539. Dokument po Pravilu 65 ter 05256 biće dokazni predmet Tužilaštva P540.

SUDIJA ORIE: Dokazni predmeti Tužilaštva P539 i P540 se usvajaju u dokaze.

TUŽILAC DU TOIT: Hvala vam. Gospodine sekretare, molim vas da prikažete dokument broj 00375 sa liste po Pravilu 65 ter.

TUŽILAC DU TOIT – PITANJE: Gospodine Steenbergen, da li je tačno da sam vam tokom našeg razgovora preko vikenda takođe pokazao i ovaj dokument od dve stranice gde vaš tim Gračac govori o kršenjima ljudskih prava. Da li je to tačno?

SVEDOK STEENBERGEN – ODGOVOR: Tako je.

TUŽILAC DU TOIT – PITANJE: Da li imate ikakvih saznanja o tome kako je pripremljena ili koje se informacije nalaze u ovom dokumentu?

SVEDOK STEENBERGEN – ODGOVOR: Nemam.

TUŽILAC DU TOIT: Gospodine predsedavajući, kao što je Sud verovatno primetio, svedok je to već spomenuo u svojoj izjavi, i ja to mogu da uvedem u zapisnik, ali to pitanje ne mogu dalje da pokrećem. To je dostavljeno kao deo podneska po Pravilu 92 ter i, kao što ste čuli, ovaj svedok je imao samo ograničena saznanja o sadržaju ovog dokumenta. Ipak, ja bih zamolio da se ovaj dokument uvrsti u spis

ADVOKAT MIKULIČIĆ: Nemamo prigovor.

SUDIJA ORIE: Gospodine...

ADVOKAT KEHOE: Da, časni Sude. Ukoliko ne postoji osnova, mislim- svedok je vođa tima u to vreme i ja ne znam odakle potiče taj dokument. Mislim, to je dokument koji se tu našao. Ako svedok za njega ne zna, pa ko onda zna? Tako da na toj osnovi, jer nije utemeljen, ulažemo prigovor.

SUDIJA ORIE: Gospodine Du Toit?

TUŽILAC DU TOIT: Gospodine predsedavajući, kao što možete da vidite iz dokumenta, u šestom paragrafu izjave, radi se o incidentu na autobuskoj stanici koju svedok pominje u paragrafu 53 u svojoj prvoj izjavi i u paragrafu broj 10 u njegovoj drugoj izjavi. U tački 8 govori se o incidentu, i o tome se govori u paragrafu 56 svedokove izjave, njegove prve izjave, i ukoliko pogledate drugu stranicu, na primer, incident broj 9, o tome smo upravo govorili, to se takođe pominje u 42. paragrafu izjave svedoka. Dakle, to je veza koju sam ja pronašao, i možda je u tom ograničenom smislu, gospodine predsedavajući, ali kao što sam ranije rekao, taj dokument je podnet na listi po Pravilu 65 ter, i vi ste upravo čuli da svedok nema mnogo informacija o tome kako je on pripremljen. Kao što vidite u desnom gornjem uglu, piše L99, taj dokument potiče iz izjave pukovnika Lesliea, ali to je sve što o ovom dokumentu mogu da kažem Sudu.

SUDIJA ORIE: Dakle, vi kažete da se ovaj izveštaj podudara ili je u najmanju ruku u saglasnosti sa određenim dokazima?

TUŽILAC DU TOIT: Neki od... to je sve što mogu da kažem, gospodine predsedavajući.

SUDIJA ORIE: Da li ostajete pri prigovoru?

ADVOKAT KEHOE: Časni Sude, pretpostavljam da je časni Sud već ranije dozvolio da se ovaj dokument usvoji, i da ćete uzeti u obzir njegovu težinu. Ja ne želim da...

SUDIJA ORIE: Da.

ADVOKAT KEHOE: ...pravim predstavu po pitanju ovog dokumenta. Naravno da se to uvodi preko svedoka, a mi o tome ne možemo da ga unakrsno ispitujemo jer on kao vođa tima o tome ništa ne zna. Tako da pretpostavljam časni Sude, ako to usvojite u spis, da ćete mu dati odgovarajuću težinu obzirom na činjenicu da o tome niko ne može da govori.

SUDIJA ORIE: Gospodine sekretare?

sekretar: Časni Sude, to će biti dokazni predmet Tužilaštva broj P541.

(Pretno veće se savetuje)

SUDIJA ORIE: Dokazni predmet Tužilaštva broj P541 se usvaja u spis.

TUŽILAC DU TOIT: Gospodine predsedavajući, i na kraju, kao što sam već ranije pomenuo kada ste me pitali u trenutku kada je svedok ulazio u sudnicu, mi smo takođe pripremili dokument u osnovi radi lakše orijentacije i učitali smo ga u elektronskoj sudnici pod brojem 05272. Tu se koristi prethodni dokument kao putokaz kao i sve ostale informacije relevantne za Tim Gračac koje smo uneli na kartu kako bismo pomogli Sudu, jer svedok dalje od toga ne ide, ali smatramo da će to pomoći Sudu u razumevanju područja o kojem svedok i ostali iz Gračaca mogu da govore. Dakle, samo za tu ograničenu upotrebu, mi ga nudimo kao putokaz ili priručnik Sudu.

SUDIJA ORIE: Ima li prigovora?

ADVOKAT MIKULIČIĆ: Nemamo prigovor, časni Sude.

SUDIJA ORIE: Ne čujem prigovor ni sa drugih strana. Gospodine sekretare?

sekretar: Časni Sude, to će biti dokazni predmet Tužilaštva broj P542.

SUDIJA ORIE: Dokazni predmet Tužilaštva broj P541 se usvaja u spis. Gospodine Du Toit, da li to znači da mi sada govorimo o karti na kojoj postoje različite vrste obeležavanja. Molim vas da nastavite sa bilo čim ili ako je možda povezano sa ovim.

TUŽILAC DU TOIT: Gospodine predsedavajući, ja sam takođe pripremio, kao što i vidite na karti – različite lokalitete, i takođe sam ih povezo sa dokazom koji se već nalazi pred Sudom bilo od ovog svedoka ili od nekih drugih, i takođe sam napravio popis koji sam juče obelodanio timovima Odbrane, i takođe može biti od pomoći Sudu kako bi razumeo relevantna svedočenja koja su ovde uvedena u odnosu na različite aspekte. To je... kao što sam naveo, to je samo kako bi Sudu bilo od pomoći, i možda bih mogao to da razmotrim sa vašim osobljem kako bismo vam u tome pomogli.

SUDIJA ORIE: Mislim da je to pre svega samo tabela sa referencama.

TUŽILAC DU TOIT: Da, tako je.

SUDIJA ORIE: Da li ima neko prigovor na... da, vi ne tražite da se to uvede u spis?

TUŽILAC DU TOIT: Ne.

SUDIJA ORIE: Vi ne tražite da se prihvati, ali... onda bi trebalo da pitam da li postoji neki komentar na pomoć Pretresnom veću na ovaj način?

ADVOKAT MIKULIČIĆ: U ovom trenutku, časni Sude, mi nemamo nikakve komentare, jer nismo imali priliku da pažljivije proučimo tu kartu.

SUDIJA ORIE: Ovde se ne radi o dokazu. To je u stvari za nas kao i za Odbranu da proverimo da li su ti unosi tačni ili nisu. Bilo kada da utvrdite neke nepreciznosti, molim vas da o tome obavestite Pretresno veće.

ADVOKAT MIKULIČIĆ: Obavestićemo Pretresno veće, u redu.

SUDIJA ORIE: A ukoliko Pretresno veće pronade neke nepreciznosti, i mi ćemo o tome obavestiti Odbranu. Izvolite nastavite.

TUŽILAC DU TOIT: Hvala, gospodine predsedavajući. Pre nego što završim, pogrešio sam u navođenju kada sam govorio o fotografijama, jer sam rekao da se radi o dokumentu sa liste po Pravilu 65 ter pod brojem 5238, a trebalo je da kažem 5328, pa vam se izvinjavam zbog toga. Hvala vam, gospodine predsedavajući i časni Sude.

SUDIJA ORIE: Vi, u stvari, evo to sada imamo i u transkriptu. Hvala. Hvala vam, gospodine Du Toit. Gospodine Mikuličići, da li ćete vi prvi unakrsno ispitivati gospodina Steenbergena?

ADVOKAT MIKULIČIĆ: Da časni Sude. Ja ću biti prvi.

SUDIJA ORIE: Gospodine Steenberg, gospodin Mikuličić je zastupnik gospodina Markača i on će vas prvi unakrsno ispitivati. Možete li da nam date vremensku odrednicu, gospodine Mikuličiću?

ADVOKAT MIKULIČIĆ: Samo da pogledam u svoj sat, jer ovaj očigledno dobro ne radi. Dakle, verujem da ću završiti do kraja dana.

SUDIJA ORIE: Da. A ostali timovi Odbrane?

ADVOKAT KEHOE: Časni Sude, ukoliko... kolega bude pokrio veći deo oblasti, nisam siguran koliko će meni preostati, a to zavisi od gospodina Mikuličića. Ali svakako ne mislim da će to biti dugo, jer verujem da će on pokriti većinu tema ovde.

ADVOKAT CAYLEY: Kako sada stvari stoje gospodine predsedavajući, mi nemamo nijedno pitanje za svedoka.

SUDIJA ORIE: Hvala vam na informacijama. Gospodine Mikuličiću, ohrabujemo vas da završite danas. Izvolite nastavite.

ADVOKAT MIKULIČIĆ: Daću sve od sebe, časni Sude.

UNAKRSNO ISPITIVANJE: ADVOKAT MIKULIČIĆ

ADVOKAT MIKULIČIĆ – PITANJE: Dobro jutro, gospodine Steenberg. Ja sam odvjetnik Mikuličić i u ovom postupku zastupam gospodina Markača. postavio ću vam nekoliko pitanja, pa vas molim da na njih pokušate odgovoriti po vašem najboljem sjećanju. Gospodine Steenberg, rekli ste nam da ste vi po profesiji medicinski časnik Nizozemske vojske. Prije nego što ste bili upućeni u područje bivše Jugoslavije, prošli ste određenu obuku za vojnog promatrača Ujedinjenih nacija. Možete li nam sasvim ukratko reći koji je bio sadržaj te obuke i koliko je dugo trajala?

SVEDOK STEENBERGEN – ODGOVOR: Pre nego što sam otišao u bivšu Jugoslaviju, imao sam tromesečnu obuku ovdje u Holandiji, različite vrste obuke po cijeloj Holandiji. Onda smo stigli u Glavni štab UN-a u Zagrebu gdje smo imali obuku od oko nedelju dana – obuka na terenu.

ADVOKAT MIKULIČIĆ – PITANJE: Da li je taj trening sadržavao i neke osnovne pojmove i obuku iz područja artiljerije i upotrebe artiljerije?

SVEDOK STEENBERGEN – ODGOVOR: Tako je.

ADVOKAT MIKULIČIĆ – PITANJE: Kakav je, u vrijeme kada ste došli u Zagreb, odnosno, u petom mjesecu 1995. godine u Gračac, bio vaš mandat – u grubim crtama?

SVEDOK STEENBERGEN – ODGOVOR: Kada smo došli na naše mesto u Gračac, zadatak nam je bio da nadgledamo zonu razdvajanja zaraćenih strana.

ADVOKAT MIKULIČIĆ – PITANJE: Rekli ste da ste imali, nakon što ste postali vođa tima, da ste imali oko osam do deset ljudi. Koliko vozila ste imali na raspolaganju, vaš tim?

SVEDOK STEENBERGEN – ODGOVOR: Bilo ih je... ne mogu tačno da se setim, ali negde oko tri vozila.

ADVOKAT MIKULIČIĆ – PITANJE: Da li je vaša, po vašoj procjeni, brojnost u ljudstvu i mehanizaciji, dakle, automobilima, bila dovoljna da se pokrije teritorij koji ste imali u vašoj nadležnosti?

SVEDOK STEENBERGEN – ODGOVOR: Imajući u vidu opremu i kakav smo zadatak imali, bili smo u to uvereni sa opremom koju smo u tom periodu imali.

ADVOKAT MIKULIČIĆ – PITANJE: Da li je u to vrijeme, u izvršenju vašeg mandata bilo nekih ograničenja koja su vam nametnuta od strane vlasti takozvane Republike Srpske Krajine ili ste imali potpunu slobodu kretanja?

SVEDOK STEENBERGEN – ODGOVOR: Ponekad smo imali ograničenje kretanja i tada nismo bili u mogućnosti da obavljamo svoje zadatke, nakon čega bismo podnosili formalne žalbe lokalnim vojnim komandantima i preko našeg štaba bismo obavestili bivši Sektor Jug.

ADVOKAT MIKULIČIĆ – PITANJE: Vraćam se na tačku 14 vaše izjave iz 2007. godine. To je P516. Rekli ste da ste... paragraf 14. Opisivali ste da ste jedno mjesto u gradu koje ste na vašoj mapi označili slovom C... rekli ste da ste primjetili kretanje kamiona Vojske Republike Srpske Krajine, međutim da niste mogli biti sigurni da li je riječ o vojnom skladištu ili ne, jer ta lokacija nije bila uključena u listu koju ste vi dobili. Da li je... da li sam točno interpretirao vašu izjavu, gospodine Steenbergen?

SVEDOK STEENBERGEN – ODGOVOR: To je tačno.

SUDIJA ORIE: Pomalo me iznenađuje da se u izjavi navode kamioni. Vi pitate svedoka da li je to bio kamion iz... ako smo kod paragrafa 14, a svedok odgovara: "Da, to odražava ono što sam video." A sada se moje pitanje svakako odnosi na množinu?

ADVOKAT MIKULIČIĆ: Množina, svakako.

SUDIJA ORIE: Da, ali to nije... u svakom slučaju je prevedeno da je primećen jedan kamion.

ADVOKAT MIKULIČIĆ: Da.

SUDIJA ORIE: Da, izvolite nastavite. I gospodine... vi ste slušali engleski prevod. Da li se pominjao kamion ili kamioni?

SVEDOK STEENBERGEN: Kamioni.

SUDIJA ORIE: Da. Onda bih očekivao od vas da to prokomentarišete.

SVEDOK STEENBERGEN: Hvala vam, časni Sude.

SUDIJA ORIE: Izvolite, nastavite.

ADVOKAT MIKULIČIĆ – PITANJE: Možete li nam objasniti koji je bio način na koji ste vi obavljali promatranje? Iz ovoga se može zaključiti da ste imali jednu listu lokacija koje ste na dnevnoj ili tjednoj bazi promatrali. Tko je sastavio tu listu i na osnovu čega? Da li vam je to poznato?

SVEDOK STEENBERGEN – ODGOVOR: Vođa UNMO tima Gračac odlučivao je o pravcu obilaska za svaku nedelju, i takođe je manje-više jasno stavljao do znanja koji tim će kojim vozilom ići u određenom pravcu patrole. To je odlučivao vođa tima. A svakog jutra bi vođa tima još jednom objasnio nedeljnu misiju i zatim bi sve poslao u patrolu. Te patrole su određivane nasumice ili po unapred određenom planu.

ADVOKAT MIKULIČIĆ – PITANJE: To sam razumio. Dakle, vi ste nakon što ste došli u Gračac, prema vašoj izjavi, nakon dva do tri mjeseca, postali ste i sam vođa tima. Dakle, da li ste vi tada u tom svojstvu sastavljali listu objekata i ciljeva koje je vaš tim promatrao?

SVEDOK STEENBERGEN – ODGOVOR: To nije potpuno tačno. Ja sam postao vođa UNMO tima Gračac u trećoj... otprilike u trećoj nedelji avgusta meseca.

ADVOKAT MIKULIČIĆ – PITANJE: Pa, to je otprilike dva do tri mjeseca nakon petog mjeseca kad ste došli u Gračac? Tu se ja mislim možemo složiti, ali nisu... nisu datumi važni. Ono što mene interesira to je: na osnovu čega ste vi kao tim lider sastavljali listu objekata koju je UNMO tim obilazio i promatrao? Koji je bio izvor vašeg saznanja?

SVEDOK STEENBERGEN – ODGOVOR: To je bilo u... moraću da se vratim unazad, ali te liste je dostavljala RSK u to vreme, i oni su nam pokazivali objekte gde su se nalazila njihova skloništa naoružanja.

ADVOKAT MIKULIČIĆ – PITANJE: Da li ste bili u mogućnosti proširiti tu listu nekim novim objektima prema vlastitim opažanjima?

SVEDOK STEENBERGEN – ODGOVOR: Ne koliko ja znam, ne.

ADVOKAT MIKULIČIĆ – PITANJE: Da li sam dobro razumio vaše svjedočenje, gospodine Steenbergen – kada ste primjetili pokrete vojnih kamiona na jednoj lokaciji u Gračacu, vi niste bili u mogućnosti obići tu lokaciju i utvrditi o čemu se radi? Da li je to točna tvrdnja?

SVEDOK STEENBERGEN – ODGOVOR: Ja ne znam o kom događaju vi sada govorite.

ADVOKAT MIKULIČIĆ – PITANJE: Ja referiram na događaj iz paragrafa 14 vaše izjave P516, u kojoj kažete ovako: "Ne mogu da budem siguran da se radilo o skladištu oružja. Možda je korišćeno za održavanje ili za neku drugu vojnu svrhu. Ono se nije nalazilo na listi skladišta oružja koja smo redovno obilazili." Moje je pitanje bilo: ukoliko biste primjetili dakle, da se na jednoj lokaciji koja nije uključena u listu UNMO odvija određena vojna aktivnost, da li ste tu lokaciju mogli neovisno o listi inspicirat, odnosno pregledat o čemu se radi? To je moje pitanje?

SVEDOK STEENBERGEN – ODGOVOR: Ne. Bio nam je potreban formalan zahtev za to, i kao što sam rekao... ja sam jedino uočio takvu aktivnost kada... samo jednom, u stvari, da.

ADVOKAT MIKULIČIĆ – PITANJE: Gospodine Steenbergen, kao UNMO promatrač u Gračcu, u gradu Gračac, da li ste bili svjesni da postoji takozvana Gračačka brigada Vojske Republike Srpske Krajine, 9. Gračačka motorizirana brigada?

SVEDOK STEENBERGEN – ODGOVOR: Ne mogu u ovom trenutku da se setim. Ne znam. Prošlo je skoro 13 godina od tada... od kada sam tamo bio stacioniran. Ne mogu da se setim.

ADVOKAT MIKULIČIĆ – PITANJE: Da li se možete sjetiti, nakon toliko vremena, naravno, da ste imali neke kontakte sa časnicima Vojske Republike Srpske Krajine u Gračacu ili okolici?

SVEDOK STEENBERGEN – ODGOVOR: To je... to je tačno. Mi smo svake nedelje održavali sastanke u štabu u Medaku.

ADVOKAT MIKULIČIĆ – PITANJE: Da li vam ime Jovan Kordić, koji je bio zapovjednik Gračačke brigade nešto govori?

SVEDOK STEENBERGEN – ODGOVOR: Ne, toga se ne sećam, žao mi je.

ADVOKAT MIKULIČIĆ – PITANJE: Kad ste spomenuli zapovjedništvo u Medaku koje ste posjećivali, da li ste bili svjesni da su bili u samom gradu Gračacu tijekom petog i šestog mjeseca 1995. godine također neki objekti u funkciji Vojske... Armije Republike Srpske Krajine?

SVEDOK STEENBERGEN – ODGOVOR: Ne koliko ja znam, ne.

ADVOKAT MIKULIČIĆ – PITANJE: Gospodine Steenbergen, mi smo ovdje čuli svjedočenje jednog svjedoka, gospodina Sovilja, koji je stanovnik Gračaca i koji je naravno upoznat sa situacijom u gradu, koji nam je govorio o tome da su bila određena vojna skladišta u zgradi općine... vojne prostorije u zgradi općine u Gračacu, na željezničkoj stanici, preko puta mlina, kod Jakšić Vrela. Da li, kad vam to govorim, vaše sjećanje možda se može poboljšati?

SVEDOK STEENBERGEN – ODGOVOR: Ne. Ne sećam se ničega što vi sada opisujete.

ADVOKAT MIKULIČIĆ – PITANJE: Gospodine Steenbergen, na vašoj karti unjeli ste i lokaciju policijske stanice u Gračacu. Još uvijek govorimo o vremenu prije nego što je lansirana *Akcija Oluja*. Da li ste ikada bili u toj stanici dok je... u policijskoj stanici dok je ona bila u sastavu takozvane Republike Srpske Krajine?

SVEDOK STEENBERGEN – ODGOVOR: Sećam se da smo jednom boravili u toj policijskoj stanici.

ADVOKAT MIKULIČIĆ – PITANJE: Da Hvala, časni Sude. Vi ste imali priliku vidjeti unutrašnjost zgrade i pozicije gdje je držano policijsko oružje i oprema?

SVEDOK STEENBERGEN – ODGOVOR: Ne, nismo. Jedino smo tamo razgovarali sa komandrom policije.

ADVOKAT MIKULIČIĆ – PITANJE: Da li ste bili upoznati sa činjenicom da je policija takozvane Republike Srpske Krajine bila potpuno u funkciji Vojske Republike Srpske Krajine i zapravo obavljala određene vojne djelatnosti? Da li... da li vam je to bilo poznato?

SVEDOK STEENBERGEN – ODGOVOR: Bilo mi je poznato, i još uvek se sećam da je prijatelj... muž prijatelja moje prevoditeljke takođe bio pripadnik Specijalne vojne policije i da je učestvovao u vojnim aktivnostima.

ADVOKAT MIKULIČIĆ – PITANJE: Vraćam se na točku 18 vaše izjave iz 2007. godine u kojoj ste rekli da se je front, linija, nalazila oko 15 km zapadno od grada. Možete li precizirati gdje je točno bila linija razdvajanja u odnosu na grad Gračac? Koji je to predeo?

SVEDOK STEENBERGEN – ODGOVOR: Po našem saznanju, u pravcu prema zapadu, istočno od Gospića i zapadno od Medaka, između toga, i naravno... zona razdvajanja bila je duž čitave naše zone odgovornosti, otprilike je prolazila... da, ukoliko prikažete kartu, možda bih mogao preciznije da vam pokažem, ali...

ADVOKAT MIKULIČIĆ – PITANJE: Doći ćemo do karte, gospodine Steenbergen. Samo... pa možemo za ovu potrebu predočiti kartu.

ADVOKAT MIKULIČIĆ: A ja bih molio Tajništvo... koja je označena 3D00-1410.

ADVOKAT MIKULIČIĆ – PITANJE: Da li gospodine Steenbergen na ovoj karti ispred vas možete otprilike označiti gdje se nalazila fronta u odnosu na grad Gračac?

SVEDOK STEENBERGEN – ODGOVOR: Da li je moguće da se prikaže neka preciznija geografska karta ili karta UN-a? Ovo je *Google Earth* karta. Da li bi mogla da se prikaže karta UN-a?

ADVOKAT MIKULIČIĆ – PITANJE: Na žalost, mi nemamo UN kartu, ali možemo pokušati sa jednom drugom mapom.

ADVOKAT MIKULIČIĆ: To je 3D00-1408.

ADVOKAT MIKULIČIĆ – PITANJE: Da li vam ova mapa bolje pokazuje situaciju, gospodine Steenbergen?

SVEDOK STEENBERGEN – ODGOVOR: Ova karta je bolja, ali nemojte očekivati sada od mene da budem potpuno precizan posle 13 godina, ali... da li može da se uveća deo karte u pravcu severoistok... severozapad, izvinjavam se.

SUDIJA ORIE: Oh...

ADVOKAT MIKULIČIĆ:... od gradova Bilaj i Medak. To je gornji levi ugao.

ADVOKAT MIKULIČIĆ – PITANJE: Spomenuli ste gospodine Steenbergen da ste u mjestu Medak posjetili zapovjedništvo Vojske Republike Srpske Krajine. To je dakle ovaj krug označen brojkom 2, kao referenca za vaše... za vaše sjećanje na događaj od prije 13 godina.

SVEDOK STEENBERGEN – ODGOVOR: Hvala vam na objašnjenju. Da li je moguće da se i Gospić prikaže?

ADVOKAT MIKULIČIĆ – PITANJE: Na žalost, ne na ovoj karti.

SVEDOK STEENBERGEN – ODGOVOR: Ne? Nisam znao da je Bilaj bio uključen, ali to bi bilo približno ovako.

ADVOKAT MIKULIČIĆ: Za zapisnik, svjedok je plavom bojom ucrtao ravne linije koje prema njegovom sjećanju predstavljaju liniju fronte u vrijeme neposredno prije *Oluje*. Molim Tajništvo da ovu mapu sada vrati na normalnu rezoluciju, odnosno normalnu veličinu kako bismo vidjeli legendu. Ja ću pročitati legendu. Dakle, mjereći od...

SUDIJA ORIE: Gospodine Mikuličiću.

ADVOKAT MIKULIČIĆ: Da?

SUDIJA ORIE: Ukoliko sada promenimo veličinu karte, onda će...

ADVOKAT MIKULIČIĆ: Nestaće plave linije. Sada sam to shvatio. Hvala vam, časni Sude. Pokušaću da samo kažem ono što sam imao na umu ili da ovu kartu unesemo u dokaze pa da zatim započnemo sa... sa... sa prethodnom kartom koja je pokazana?

SUDIJA ORIE: Gospodine Du Toit, imate li prigovor?

TUŽILAC DU TOIT: Nemamo prigovor.

SUDIJA ORIE: Da li sam dobro shvatio da vi sada to predlažete na usvajanje?

ADVOKAT MIKULIČIĆ: Da, časni Sude.

SUDIJA ORIE: U tom slučaju, gospodine sekretare?

sekretar: Časni Sude, to će biti dokazni predmet Odbrane broj D432.

SUDIJA ORIE: Dokazni predmet Odbrane broj D432 se usvaja u spis. Molim vas nastavite.

ADVOKAT MIKULIČIĆ: Možemo li ponovo da prikažemo istu kartu u njenoj prirodnoj veličini na ekranu, molim. Dakle, to je 3D00-1408. Hvala.

ADVOKAT MIKULIČIĆ – PITANJE: Gospodine Steenberg, vidite legendu ove mape. Na njoj su označene u kilometrima udaljenosti mjerene od baze jordanskog bataljona u Štikadi, koja je označena krugom i brojem 7 do Medaka i Bilaja. Ako se sjetite, liniju razgraničenja nacrtali ste sjeverozapadno od Bilaja. Prema izmjeri, to je oko 36 kilometara. do Medaka je 27 kilometara i 500 metara. Da li po vašem sjećanju dakle, linija fronte je bila ipak nešto udaljenija nego što ste vi rekli u točki 18 vaše izjave, a to je dakle 15 kilometara?

SVEDOK STEENBERGEN – ODGOVOR: Ako su razmere na karti dobre, to je onda tačno, da.

ADVOKAT MIKULIČIĆ – PITANJE: Uvjeravam vas da su točne, gospodine Steenberg. Pogledajmo malo, kad već imamo ovu mapu na ekranu, pogledajmo malo i druge lokacije, pa vas molim da se podsjetite da li one odgovaraju stvarnom stanju po vašem sjećanju. Dakle, vidite broj 7 koji je označen, i to je mjesto Štikada. To je mjesto Jordanskog bataljona u koji ste se vi sklonili u... prije podne, prvog dana *Akcije Oluja*, 4. osmog 1995. godine. Tačno?

SVEDOK STEENBERGEN – ODGOVOR: Da, lokacija Štikada je tačna.

ADVOKAT MIKULIČIĆ – PITANJE: Jugozapadno od Štikade, broj 6 - označeno je područje M.Alan. Da li možete potvrditi da je to područje koje se zove Mali Alan, odakle i prema kojem području su se čule eksplozije granata tog prvog dana *Oluje*?

SVEDOK STEENBERGEN – ODGOVOR: Tako je. To je pravac koji sam ja naveo. Mi u stvari nismo čuli eksplozije projektila, već smo čuli vatru.

SUDIJA ORIE: Gospodine Mikuličiću, želeo bih da razjasnim prethodno zapažanje. Vi ste tražili od svedoka da unese liniju razdvajanja, i onda ste u pitanju u kome se dosta pominju kilometri i tako dalje, vi ste manje više svedoku rekli na prilično nejasan način da on nije bio u pravu i da se to nalazi na drugom mestu. Da li ste vi to uradili?

ADVOKAT MIKULIČIĆ: To je tačno, ali to nije bila moja namera. Moja namera je bila da na neki način pokažem Pretresnom veću kolika je bila udaljenost područja Gračac od linije fronta.

SUDIJA ORIE: Da. Ali tamo gde je linija fronta, tu se pojavljuje... samo da to proverim... vi ste to naveli u svojoj izjavi, da. Sada vidim da ste skrenuli našu pažnju na činjenicu da ono što je svedok obeležio na ovoj karti se ne podudara sa onim što možemo da nađemo u njegovoj izjavi?

ADVOKAT MIKULIČIĆ: Da.

SUDIJA ORIE: Da. Sada mi je to jasno. Barem sam shvatio. Izvolite nastavite.

ADVOKAT MIKULIČIĆ: Hvala vam, časni Sude.

ADVOKAT MIKULIČIĆ – PITANJE: Gospodine Steenbergen, da li vam je poznata lokacija Čelovac na kojem se nalazio radio-relejni objekt? Da li ste čuli za tu lokaciju? Da li se možete sjetiti danas te lokacije? Ja vam ukazujem na krug oko te lokacije označen brojem 3. Da li to odgovara onome što ste vi... da li se sjećate da je to bilo tako kao što je ovde?

SVEDOK STEENBERGEN – ODGOVOR: Da.

ADVOKAT MIKULIČIĆ – PITANJE: Da li se sjećate lokacije Tulove grede na Velebitu, u blizini prijevaja Mali Alan? Da li vam to ime danas nešto govori?

SVEDOK STEENBERGEN – ODGOVOR: Ne, ne znači mi ništa.

ADVOKAT MIKULIČIĆ – PITANJE: Kolega me je upozorio da u transkript nije ušao vaš odgovor na moje pitanje: "Da li se sjećate lokacije Čelovac?" Možete li sad reći za zapisnik da ili ne?

SVEDOK STEENBERGEN – ODGOVOR: Da li molim vas možete da mi ponovite pitanje?

ADVOKAT MIKULIČIĆ – PITANJE: Da. Pitanje je bilo da li vam je prvo... da li vam je po sjećanju poznata lokacija Čelovac na kojoj se nalazio radio-relejni komunikacijski centar?

SVEDOK STEENBERGEN – ODGOVOR: Da, tako je.

ADVOKAT MIKULIČIĆ – PITANJE: Da li vašem sjećanju odgovara lokacija na ovoj mapi označena brojem 3?

SVEDOK STEENBERGEN – ODGOVOR: Da... po mom najboljem znanju, da, u ovom trenutku. da.

ADVOKAT MIKULIČIĆ – PITANJE: Mislim da lokacija broj 5 ne bi trebala bit sporna, to je grad Gračac. Slažete se sa mnom?

SVEDOK STEENBERGEN – ODGOVOR: Slažem se.

ADVOKAT MIKULIČIĆ: Da li bih mogao dobiti broj za ovu mapu radi uvođenja kao dokaz?

TUŽILAC DU TOIT: Nemamo prigovor.

SUDIJA ORIE: Gospodine sekretare?

sekretar: Časni Sude, to će biti dokazni predmet Odbrane broj D433.

SUDIJA ORIE: Dokazni predmet Odbrane broj D433 se usvaja u spis.

ADVOKAT MIKULIČIĆ – PITANJE: Gospodine Steenbergen, da pređemo sada na događaje od 4. osmog 1995. godine pa na dalje. Dakle, znamo da je 4. osmog započela *Akcija Oluja*, i vi ste opisali što se sve tog dana događalo. Moje uvodno pitanje je: jeste li vi, nakon što je lansirana *Operacija Oluja* kao UN-ov promatrač dobili upute oko promjene mandata, i zapravo koja je vaša zadaća bila nakon što je oslobođen teritorij okupiran od strane Republike Srpske Krajine?

SVEDOK STEENBERGEN – ODGOVOR: Ono koliko se još uvek sećam, mi smo dobili zadatak da popišemo preostale Srbe u našoj zoni odgovornosti.

ADVOKAT MIKULIČIĆ – PITANJE: Da li je u okviru novog mandata bio zadatak pratiti pokrete trupa Hrvatske vojske?

SVEDOK STEENBERGEN – ODGOVOR: Kasnije, dobili smo naređenje da pratimo napredovanje Hrvatske vojske.

ADVOKAT MIKULIČIĆ – PITANJE: Molim vas, ako možete biti malo precizniji: kada je to bilo i od koga ste dobili takvu... takovu naredbu?

SVEDOK STEENBERGEN – ODGOVOR: Ne znam tačno niti se sećam tačnog datuma, ali to mora da je bilo krajem avgusta meseca.

ADVOKAT MIKULIČIĆ – PITANJE: Gospodine Steenbergen, vraćam se na paragraf 42 vaše izjave iz 2007. godine. To je P516 u kojem kažete: "Ne sećam se kada tačno, ali 5. ili 6. avgusta primili smo naređenje da pratimo pokrete snaga Hrvatske vojske u pravcu Bosne." Možete li se sjetiti ko vam je dao takovu naredbu u tim ranim danima *Oluje*? Dakle, to je zapravo drugi, odnosno treći dan lansiranja *Operacije Oluja*?

SVEDOK STEENBERGEN – ODGOVOR: Kao što sam već ranije rekao u dodatku, ovaj datum u stvari nije tačan, to smo već naveli. Naređenje koje smo dobili bilo je iz Glavnog štaba Sektora Jug.

ADVOKAT MIKULIČIĆ – PITANJE: Gospodine Steenbergen, da li vam je poznata kakova je bila uloga Specijalne policije u akciji *Oluja*?

SVEDOK STEENBERGEN – ODGOVOR: Ne, ne znam. Ja u stvari nisam bio prisutan tokom neprijateljskih delovanja, tako da ne znam tačno kakva je bila njihova uloga.

ADVOKAT MIKULIČIĆ – PITANJE: Da li ste vi ikada imali priliku bilo razgovarati bilo izmjeniti neka pismena sa časnicima Specijalne policije?

SVEDOK STEENBERGEN – ODGOVOR: Tako je. Samo jednom na glavnoj kapiji baze Jordanskog bataljona imali smo kontakt sa oficirom Specijalne policije i to je bio jedini put kada sam razgovarao sa njim.

ADVOKAT MIKULIČIĆ – PITANJE: Vi ste taj događaj opisali za vrijeme davanja vaše izjave kad vas je ispitivao kolega tužitelj. Međutim, moje pitanje je: da li ste sa nekim višim časnicima Specijalne policije ikada razgovarali o mandatu Specijalne policije, ulozi i zadaćama koju je imala Specijalna policija za vrijeme *Akcije Oluja*?

SVEDOK STEENBERGEN – ODGOVOR: Ne, mi nismo razgovarali o njihovim zadacima. Jedini put kada smo... otišli smo u grad Gračac, kontaktirali smo sa pripadnikom policije, pripadnikom Specijalne policije i tražili smo dozvolu za patroliranje u Gračacu. Dakle...

ADVOKAT MIKULIČIĆ – PITANJE: I kakav je bio njihov odgovor?

SVEDOK STEENBERGEN – ODGOVOR: Dozvoljeno nam je patroliranje ili da odemo u mesto boravka.

ADVOKAT MIKULIČIĆ – PITANJE: Nisu vam bile nametnute nikakve restrikcije u vezi obavljanja vašeg mandata?

SVEDOK STEENBERGEN – ODGOVOR: Tako je.

ADVOKAT MIKULIČIĆ: Ja bih molio Tajništvo da nam pokaže onu kartu koju smo imali prethodno, a to je 3D00-1410.

ADVOKAT MIKULIČIĆ – PITANJE: Dok čekamo da se mapa pojavi na ekranu, jedno opće pitanje: obzirom na vaše iskustvo u to vrijeme i obzirom na vaše vojno obrazovanje, da li biste se složili sa mnom da je položaj grada Gračaca bio jedan vrlo važan strateški položaj, obzirom da se nalazi na križanju puteva koje vode od istoka prema zapadu i od sjevera prema jugu, i naravno obrnuto. Vidite pred sobom *Google* mapu koja je ovdje pokazana samo radi toga da se ukaže zapravo položaj Gračaca u odnosu na prometnice. Dakle, da li se možete složiti sa mnom da je Gračac bio na jednom vrlo važnom strateškom položaju križanja u tom dijelu teritorija?

SVEDOK STEENBERGEN – ODGOVOR: Ja nisam... nisam znao u to vreme ciljeve Hrvatske vojske, tako da ne mogu da presuđujem da li je bilo strateško područje za njihov zadatak.

ADVOKAT MIKULIČIĆ – PITANJE: Da li je Gračac bio od strateške važnosti za Vojsku Republike Srpske Krajine, po vašem mišljenju i znanju?

SVEDOK STEENBERGEN – ODGOVOR: Ne, koliko ja znam.

ADVOKAT MIKULIČIĆ: Možemo li ovu mapu uvesti u dokaz kao sudski spis? Molim broj D?

TUŽILAC DU TOIT: Časni Sude, kao što je moj kolega naveo, radi se o *Google* mapi i mi oko toga nemamo problem. Ali kao što možete da vidite, tu postoje neki unosi: MUP, Specijalna policija, osovina napada u operacijama, kao i druge informacije, tako da bismo

mi želeli da vidimo neku osnovu za ovaj dokument, ukoliko će to biti deo kojem će se davati težina ovom dokumentu kome će biti pridodat. U suprotnom, ukoliko se samo radi o karti, mi u principu na to nemamo prigovor.

ADVOKAT MIKULIČIĆ: Časni Sude, ovo je jedina karta koja nam pruža saznanje o strateškom položaju grada Gračaca. A o ostalim unosima na ovoj karti ćemo razgovarati kasnije sa sledećim svedocima koje očekujemo sledeće nedelje.

SUDIJA ORIE: Dakle, nije postavljena nikakva činjenična osnova za komentare na ovoj karti, već je u pitanju samo karta?

ADVOKAT MIKULIČIĆ: Samo karta.

SUDIJA ORIE: Da. Svakako da bismo mi u tom slučaju voleli da se uvede samo karta, ali istovremeno, jasno je...

ADVOKAT MIKULIČIĆ: Kako bismo uštedeli vreme Sudu, o tome ćemo razgovarati kasnije sa sledećim odgovarajućim svedocima.

SUDIJA ORIE: Mi ćemo do tog trenutka ignorisati više ili manje komentare na karti. Gospodine sekretare?

sekretar: Časni Sude, to će biti dokazni predmet Odbrane broj D434.

SUDIJA ORIE: Dokazni predmet Odbrane broj D433 se usvaja u spis. Izvolite nastavite.

ADVOKAT MIKULIČIĆ: Hvala, časni Sude.

ADVOKAT MIKULIČIĆ – PITANJE: Kad već imamo ovu mapu na ekranu, gospodine Steenberg, da li vam je poznato da se... da su se jedinice Specijalne policije u prvom danu *Operacije Oluja* kretale iz pravca Velebita u pravcu doline na prometnicu koja vodi od Gračaca prema Medaku i dalje Gospiću. Da li vam je to poznato?

SVEDOK STEENBERGEN – ODGOVOR: Mislite u pravcu Gospića?

ADVOKAT MIKULIČIĆ – PITANJE: Ja mislim ovako kako je ucartano u mapi, a to je sa pozicije Velebita u pravcu strelice prema prometnici koja vodi od Gračaca sjeveroistočno prema Medaku, Bilaju i dalje prema Gospiću. Da li vam je poznato da je to bio pravac... postupanja Snaga Specijalne policije?

SVEDOK STEENBERGEN – ODGOVOR: To mi u stvari nije poznato. Ja sam ih viđao samo kako prolaze putem Gospić-Gračac.

ADVOKAT MIKULIČIĆ: U redu.

SUDIJA ORIE: Gospodine: "Prometnica koja vodi od Gračaca sjeveroistočno prema Medaku, Bilaju...?"

ADVOKAT MIKULIČIĆ: Severozapada. Ispričavam se, moja greška, časni Sude.

SUDIJA ORIE: Da. Sada bolje razumem. Izvolite nastavite.

ADVOKAT MIKULIČIĆ – PITANJE: Samo još jedno pitanje. Vi svakako znate ko je bio general Forand?

SVEDOK STEENBERGEN – ODGOVOR: U stvari, ja ga nikada nisam sreo, tako da...

ADVOKAT MIKULIČIĆ – PITANJE: Ali vi znate da je bio zapovjednik Južnog Sektora u to vrijeme kada ste vi tamo službovali?

SVEDOK STEENBERGEN – ODGOVOR: Tako je.

ADVOKAT MIKULIČIĆ – PITANJE: Da li biste se složili sa tvrdnjom generala Foranda da je grad Gračac imao strateški važnu poziciju, jer se prometnica koja ga povezuje sa Gospićem pravac sjeverozapad zapravo dijeli... Republika Srpska Krajina na sjeverni i južni dio. Da li biste se složili sa tom tvrdnjom?

TUŽILAC DU TOIT: Gospodine predsedavajući, ja ne... ako bismo mogli da dobijemo neke reference. Ja ne želim da uložim prigovor, već je ovo generalno.

SUDIJA ORIE: Osim toga...

ADVOKAT MIKULIČIĆ: Da. Ja sam očekivao da...

SUDIJA ORIE: Svedoku je bilo postavljeno pitanje kako je on gledao na strateški položaj Gračaca.

ADVOKAT MIKULIČIĆ: Nastaviću onda dalje, časni Sude.

SUDIJA ORIE: On je rekao: "Ja ne znam, ja nisam znao koji su im bili ciljevi." Dakle, to je pitanje već postavljeno, iako u nešto drugačijoj formi, ono je bilo postavljeno i na njega je odgovoreno. Molim vas nastavite.

ADVOKAT MIKULIČIĆ: Krenuću dalje, u redu.

ADVOKAT MIKULIČIĆ – PITANJE: Dakle, 4. ujutro... 4. osmog 1995. godine, ujutro, započelo je granatiranje Gračaca. Vi ste rekli da ste se nalazili u vašem stanu. Prije nego što je započelo granatiranje, vi niste iz Zapovjedništva Sektora Jug dobili nikakovu obavjest, nije podignut stupanj na crveno. Da li je to tačno?

SVEDOK STEENBERGEN – ODGOVOR: Da li možete da ponovite pitanje? Moje slušalice su...

ADVOKAT MIKULIČIĆ – PITANJE: Uoči početka granatiranja Gračaca, da li je vaš tim dobio o tome obavjest iz Zapovjedništva Sektora Jug, i da li je podignuta pripravnost sa stupnja narandžasto u stupanj crveno?

SVEDOK STEENBERGEN – ODGOVOR: Ne, mi u stvari... tokom te večeri ili pre toga... pre *Oluje*, mi nismo dobili upozorenje da se očekuje napad, samo smo obavešteni da je povećana napetost, ali ne znam koja je boja uzbunjivanja bila u to vreme.

ADVOKAT MIKULIČIĆ – PITANJE: U redu. Oko 5.00 časova ujutro kada je počelo granatiranje, vi ste se zatekli u stanu. Prema vašoj izjavi, otišli ste u podrum, i nakon toga, negdje oko 11.00 sati, otišli ste u zaklon *Jorbata* [Jordanski bataljon] u Štikadi. Da li je to tačno?

SVEDOK STEENBERGEN – ODGOVOR: Moram da se vratim na izjavu iz tog vremena jer me sada vraćate na to.

ADVOKAT MIKULIČIĆ – PITANJE: Mogu vam pokazati izjavu vašu koja je uvedena u spis pod brojem P518. To je vaša izjava od 10. trećeg 1996. godine, u kojoj kažete... dakle: "U 5 sati 4. avgusta započelo je bombardiranje Gračaca, i UNMO tim evakuiran je u *Jorbat 3... 4* u 11.00 sati." To je prvi paragraf vaše izjave od 10. trećeg 1996. godine. Dakle, možete li to potvrditi?

SVEDOK STEENBERGEN – ODGOVOR: S obzirom na vreme kada je data ta izjava, pretpostavljam da je tačno, ali u ovom trenutku ne mogu na to da odgovorim, jer se ne sećam posle 13 godina precizno vremena.

ADVOKAT MIKULIČIĆ – PITANJE: To je sasvim razumljivo, gospodine Steenbergen. Vraćam se na paragraf 40 vaše izjave iz 2007. godine. To je P516 gdje kažete: "U bazi *Jorbata* su svi bili u skloništu." Kad ste dakle došli u tu bazu, da je bila vrlo ograničena mogućnost promatranja situacije, i bilo vam je naređeno od strane zapovjednika *Jorbata* da ostanete u tom... u tom objektu. Da li je to tačno?

SVEDOK STEENBERGEN – ODGOVOR: Tako je.

ADVOKAT MIKULIČIĆ – PITANJE: Gospodine Steenbergen, jeste li ikada prije tog 4. osmog 1995. godine imali neposredno iskustvo sa granatiranjem područja u kojem ste se nalazili?

SVEDOK STEENBERGEN – ODGOVOR: Ne, samo tokom obuke.

ADVOKAT MIKULIČIĆ – PITANJE: Da li ste u vrijeme tog treninga bili obučeni da možete razlikovati po zvuku: ispaljenje artiljerijske granate, eksploziju, i eventualnu jeku koja nastaje u određenim geografskim područjima – pri tom mislim na doline. Da li ste u tom smislu imali neki trening?

SVEDOK STEENBERGEN – ODGOVOR: Ja sam prošao kroz opštu obuku u odnosu na artiljeriju, i takođe u određivanju pravca artiljerijske vatre. To je bilo tokom moje prvobitne obuke na Vojnoj akademiji i tokom mog boravka u pešadiji kao vojni obveznik. A u Zagrebu smo samo imali obuku analize kratera.

SUDIJA ORIE: Gospodine Mikuličiću, ako biste uskoro mogli da nađete pogodan trenutak?

ADVOKAT MIKULIČIĆ: Mislim da je upravo sada pravi trenutak, časni Sude.

SUDIJA ORIE: Da. Hvala vam, gospodine Mikuličiću. Napravićemo pauzu i nastavićemo sa radom u 12.50 časova.

(pauza)

SUDIJA ORIE: Pre nego što nastavimo, strane u postupku su do sada dobile popis po Pravilu 65 ter s brojevima kao i dokaznim brojevima za fotografije od broja 05328 do broja 05253, što je... samo da pogledam, ne – brojevi nisu po redu. Prvi broj je bio tačan a drugi broj je 05239, a onda idu brojevi po redu sve do 05253, uključujući i taj broj, dokazni brojevi privremeno dodeljeni od P520 pa do P535, ukoliko nema prigovora, primaju se u dokaze u skladu sa ovim što sam upravo rekao i što se nalazi na popisu koji je napravio naš sekretar. Gospodine Mišetiću, vezano za ono što ste ranije danas govorili o popisima izvora po Pravilu 70(A), ukoliko biste pomogli Pretresnom veću i dostavili... ne znam da li se radi o listi kako bismo znali šta vi imate na umu kada govorite o tome?

ADVOKAT MIŠETIĆ: Mogu li da dobijem 24 časa, časni Sude? Ili da napravim malo temeljniju pretragu ili to da uradim za kraće vreme, potrebne su mi smernice do kog vremena vam je to potrebno?

SUDIJA ORIE: Da. Govorite o sudskoj praksi i tražite vreme.

ADVOKAT MIŠETIĆ: Uradiću zapisnik.

SUDIJA ORIE: Da. Ne morate nužno da date... samo da navedete izvore...

ADVOKAT MIŠETIĆ: To je u redu, u redu.

SUDIJA ORIE: U redu.

ADVOKAT MIŠETIĆ: Hvala vam.

SUDIJA ORIE: Inače ćemo ući u novi krug... a to nije ono što Pretresno veće traži u ovom trenutku. Gospodine Mikuličiću, možete da nastavite. Ukoliko je tačno da drugi tim Odbrane neće imati pitanja, gospodine Kehoe, a mi smo uvek optimistični, zar ne, i onda naravno mi ne možemo da odbacimo mogućnost da završimo... da završimo danas sa svedočenjem ovog svedoka. Ne znam, gospodine Du Toit koliko, ćete vi imati pitanja?

TUŽILAC DU TOIT: U ovom trenutku imam samo jedno pitanje.

SUDIJA ORIE: Za sada jedno. Pokušajmo da budemo što efikasniji. Svedok nam svakako pomaže jer nam daje kratke odgovore, pa ćemo videti da li ćemo završiti. I naravno, ukoliko tako

ne bude, gospodin Steenbergen neće morati da putuje tako daleko kao ostali svedoci. Izvolite nastavite.

ADVOKAT MIKULIČIĆ: Hvala, časni Sude.

ADVOKAT MIKULIČIĆ – PITANJE: Gospodine Steenbergen, upravo prije pauze rekli ste u vašem zadnjem odgovoru...

prevodioci: Primedba prevodioca: jedva čujemo govornike. Molimo da se svi ostali mikrofoni isključe. Hvala.

SVEDOK STEENBERGEN – ODGOVOR: Gospodine Mikuličiću.

ADVOKAT MIKULIČIĆ: Da, časni Sude?

SUDIJA ORIE: Sada sam u dilemi. Od mene se traži da isključim mikrofon, ali ja onda ne mogu da tražim od ostalih da... pre svega vas, gospodine Mikuličiću, da možda prilagodite svoj mikrofon, i da zamolim sve ostale da isključe svoje mikrofone, kao što ću i ja sada da učinim.

ADVOKAT MIKULIČIĆ: Verujem da je sa mojim mikrofonom sve u redu.

ADVOKAT MIKULIČIĆ – PITANJE: Gospodine Steenbergen, upravo prije pauze odgovorili ste u zadnjem vašem pitanju, u zadnjem vašem odgovoru da ste u Zagrebu dobili trening koji je obuhvaćao analizu kratera. Moje pitanje: jeste li ikada za vrijeme vašeg mandata u Gračacu izvršili neku analizu kratera ispaljene granate?

SVEDOK STEENBERGEN – ODGOVOR: Ja nisam, a koliko znam, nije ni moj tim. Ponavljam, ja nisam bio vođa tima u tom trenutku, ali ne.

ADVOKAT MIKULIČIĆ – PITANJE: Da li možete samo po zvuku, bez vizualnog promatranja razlikovati udaljenost i smjer ispaljenja granate bez analize kratera?

SVEDOK STEENBERGEN – ODGOVOR: Sada zalazite u konkretne detalje koji se tiču artiljerijskog znanja. Ja sam u ovom trenutku medicinski službenik, i znanja koja sam tada imao ja ih više nemam.

ADVOKAT MIKULIČIĆ – PITANJE: Da li da vaš odgovor shvatim kao ne?

SVEDOK STEENBERGEN – ODGOVOR: Kao što sam sada rekao, ja se toga više ne sećam.

ADVOKAT MIKULIČIĆ – PITANJE: Da li ste u vrijeme kada ste bili tim lider u Gračacu, samo slušajući eksplozije iz skloništa i *Jordbata* u Štikadi mogli razlikovati udaljenosti i smjer ispaljenja granata koje ste čuli, bez analize kratera?

SVEDOK STEENBERGEN – ODGOVOR: Opet ponavljam, ja u to vreme nisam bio vođa tima, a ja sam vođa tima postao u trećoj nedelji avgusta. A što se tiče vašeg pitanja, jedino može da se odredi pravac, a to se i nalazi u izveštaju o situaciji.

ADVOKAT MIKULIČIĆ – PITANJE: Da li možete... da li ste mogli u to vrijeme razlikovati vrstu i kalibar ispaljene granate... po zvuku?

SVEDOK STEENBERGEN – ODGOVOR: Ne, ja u ovom trenutku ne želim da pretpostavljam, jer se ja toga više ne sećam.

ADVOKAT MIKULIČIĆ: U redu. Molio bih Tajništvo da nam na ekranu prikaže dokument P100... P100, stranicu 2.

ADVOKAT MIKULIČIĆ – PITANJE: Dokument koji ćete uskoro vidjeti na ekranu gospodine Steenbergen je *sitrep* za dan 4. osmi 1995. godine. Na stranici dva tog dokumenta naveden je izvještaj Jordanskog bataljona. Da skratimo samo vrijeme, iz ovog pasusa koji vidite na dnu ekrana, možemo vidjeti da je bilo artiljerijske paljbe na području Tulove grede – to je prva referenca; na području Malog Alana, to je druga referenca; da je isto tako bila artiljerijska paljba od strane HV nasuprot Vojske Republike Srpske Krajine u određenom području - daje se koordinata. Dalje, referenca je da je... da su bili upotrebljeni i tenkovi, da je dalje bila artiljerijska vatra prema Medku... Medaku. Sljedeća referenca govori o tome da je artiljerijska vatra bila upotrebljena protiv Malog Alana, i tako dalje. Gospodine Steenbergen, da li se slažete sa mnom da ova referenca ukazuje na to da su se u vrijeme, a to je 4. osmi, oko 10 sati ujutro, na području koje je naznačeno, vodile borbe koje su bile dosta velikog značaja?

SUDIJA ORIE: Gospodine Du Toit?

TUŽILAC DU TOIT: Gospodine predsjedavajući, ono o čemu govori ovaj izvještaj o situaciji, ukoliko se pogleda... radi se o izvještaju Jordanskog bataljona 3, i on govori o incidentima koji su se, kako izgleda, dogodili kasnije.

SUDIJA ORIE: Svakako da bismo to morali znati, jer se radi o dokaznom predmetu Tužilaštva P100...

TUŽILAC DU TOIT: Da, jer je to...

SUDIJA ORIE: (*preklapanje govornika*)... jer je to jasno....

TUŽILAC DU TOIT: (*preklapanje govornika*)... svakako je bilo pre 10.40 časova tog dana.

SUDIJA ORIE: (*preklapanje govornika*)... U redu. dakle, oni govore o istom datumu.

TUŽILAC DU TOIT: To je bilo 4. izgleda od 5.00 ujutro do 7.25 časova, a svedok nije... u redu. Ne želim da ja svedočim.

SUDIJA ORIE: Samo trenutak. Da. Gospodine Mikuličiću, pretpostavljam da ste vi hteli da pitate svedoka da li je u to vreme koje se navodi u izvještaju o situaciji došlo do razmene artiljerijske vatre, da?

ADVOKAT MIKULIČIĆ: Upravo tako, časni Sude.

SUDIJA ORIE: Da li možete da odgovorite na ovo pitanje?

SVEDOK STEENBERGEN: Ja ne mogu da potvrdim to što je ovde napisano, zato što nisam bio prisutan u toj situaciji, ali ovo svakako opisuje prikaz borbi.

SUDIJA ORIE: Da. Čitajući vaš izveštaj, može se steći utisak da se dogodilo ono što vas je gospodin Mikuličić pitao. Izvolite nastavite.

ADVOKAT MIKULIČIĆ: Nastaviću. Molim vas D102... ne, pardon P102. P102. To je takođe jedan *daily sitrep* od 4. osmog, gdje se u točki 1 pod *highlights* navodi o tome da su Hrvati uspjeli iz područja istočnog dijela Velebita, gdje je Specijalna policija... jedinice Specijalne policije su presjekle glavnu cestu između Medaka i Gračaca u području Lovinca.

ADVOKAT MIKULIČIĆ – PITANJE: Da li ste upoznati sa tim podatkom, gospodine Steenbergen?

SVEDOK STEENBERGEN – ODGOVOR: Ja nisam bio na tom mestu, tako da vam ne mogu reći, ne znam.

ADVOKAT MIKULIČIĆ – PITANJE: Obratimo pažnju na dokument 65 ter 4572, molim vas. Dok čekamo na ekranu, ja ću vas upoznati da je to dokument koji je izdao zapovjednik Gračačke brigade, pukovnik Jovan Kordić. Datum dokumenta je 9. osmi, i to je izvještaj koji se odnosi na događanja s početka *Operacije Oluja*. Iz njega proizilazi da je Gračačka brigada, referiram na paragraf 1, imala obavjesti još dan uoči *Oluje* da će Ustaške snage... da se očekuje da će rano ujutro napasti. Zatim se navodi da je fokus bio na Malom Alanu, Luka, selo Luka na križanju kod Lovinca. Dalje se navodi da su Ustaške snage napredovale pješastvom u smjeru Gospić-Medak i Bilaj-Mogorić iz podršku artiljerije. Dalje se navodi da je obavješten zapovjednik da će dobiti pojačanje u snazi Armije Republike Srpske Krajine od 103. pješačke brigade, isto tako i u djelovima Gardijske brigada Vojske Republike Srpske Krajine. Na drugoj stranici, u paragrafu... u drugom paragrafu, navodi se da naprijed navedene snage nisu došle iz nepoznatih razloga, osim tri tenka i dva oklopna transportera. Gospodine Steenbergen, da ne duljim dalje i da ne čitam cijeli ovaj dokument, dakle to je dokument 9. Motorizirane Gračačke brigade koja se nalazila u području unutar vaše zone promatranja. Da li su vam ovi podaci o rasporedu vojnih snaga i jedinica, odnosno borbe na lokacijama bile poznate u to vrijeme?

SVEDOK STEENBERGEN – ODGOVOR: Nisu mi bile poznate.

ADVOKAT MIKULIČIĆ: Molio bih broj D za ovaj dokument?

SUDIJA ORIE: Gospodine Du Toit?

TUŽILAC DU TOIT: Nemamo prigovor, časni Sude.

SUDIJA ORIE: Gospodine sekretare?

sekretar: Časni Sude, to će biti dokazni predmet Odbrane D435, časni Sude.

SUDIJA ORIE: Dokazni predmet Odbrane D435 prihvata se u spis. Izvolite nastavite.

ADVOKAT MIKULIČIĆ: Hvala.

ADVOKAT MIKULIČIĆ – PITANJE: Prema vašem najboljem sjećanju, gospodine Steenbergen, iz onoga što ste čuli iz skloništa u podrumu vaše stambene zgrade u Gračacu i kasnije iz skloništa... jordanskog, baze Jordanskog bataljona, koliko je po vašem sjećanju ukupno palo to jutro, odnosno taj prvi dan granata na Gračac i okolicu? Da li možete dati neki okvirni broj?

SVEDOK STEENBERGEN – ODGOVOR: Otprilike, kada je paljba počela, bilo ih je dve do tri granate u minutu. Kasnije... u početku ih je bilo više, ali ja ne znam tačan broj, a kasnije ih je bilo dve do tri u minutu, nešto tako.

ADVOKAT MIKULIČIĆ – PITANJE: Možete li napraviti razliku između granata koje su pale na sam grad od onih koje su padale u okolicu, na križanja i u prometnicama koje okružuju Gračac. Da li možete neku razliku ovdje učiniti?

SVEDOK STEENBERGEN – ODGOVOR: Šta tačno mislite kada kažete *neku razliku*?

ADVOKAT MIKULIČIĆ – PITANJE: Ispričavam se ako moje pitanje nije bilo jasno. Postaviću onda dva pitanja: da li možete reći koliko je ukupno taj dan palo granata na sam grad Gračac?

SVEDOK STEENBERGEN – ODGOVOR: Ne mogu tačno da vam kažem. Jedino za period kada sam mogao da posmatram i ja sam... dok sam bio u svojoj kući u Gračacu, i u kancelariji, a nakon što smo otišli iz Gračaca, više nismo bili u mogućnosti da to gledamo. Tako da vam ne mogu tačno a ni otprilike proceniti koliko je granata palo, osim za period dok sam još uvek bio u Gračacu.

ADVOKAT MIKULIČIĆ – PITANJE: Vratću se sada na tačku 37 vaše izjave iz 2007. godine. Dakle, to je P516, tačka 37, gdje navodite da ste vozeći se u *Jordbat 3* u Štikadu, da ste primjetili pokrete trupa, otprilike dva do tri kilometra izvan Gračaca. Te trupe, kažete, povlačile su se sa front linije, sa linije fronte; i dalje navodite da ste bili zabrinuti da bi Srpske trupe mogle vam uzeti vozila i tako, i zato ste dali instrukciju da se vozilo ne zaustavlja, nego da produži direktno u bazu *Jordbata*. Moje pitanje je: koliko je tih trupa Vojske Republike Srpske Krajine bilo u povlačenju kada ste ih vi vidjeli? O kojem broju govorimo? Možete li biti precizniji?

SVEDOK STEENBERGEN – ODGOVOR: Ne, ne... ja ne mogu da vam kažem koliko ih je bilo, ali to su bile grupe u povlačenju putem od Gospića ka Gračacu, a onda između Štikade i Gračaca. To je ono što smo videli, grupe.

ADVOKAT MIKULIČIĆ – PITANJE: Da li su... da li je ta vojska u povlačenju koristila neka prevozna sredstva ili su išli pješice?

SVEDOK STEENBERGEN – ODGOVOR: Išli su pešice, nisu imali nikakva prevozna sredstva.

ADVOKAT MIKULIČIĆ – PITANJE: Da li ste tada ili kasnije mogli primjetiti povlačenje vozila i opreme Vojske Republike Srpske Krajine po cesti kroz Gračac i okolo Gračaca? Da li ste imali priliku to vidjeti?

SVEDOK STEENBERGEN – ODGOVOR: Ne, ne. Jedino što smo spomenuli, a tada smo već bili u bazi Jordanskog bataljona je onda kada smo videli grupu koja se kretala pravcem neposredno iznad baze Jordanskog bataljona 3. Ali bez opreme.

ADVOKAT MIKULIČIĆ – PITANJE: Gospodine Steenbergen, da li ste za vrijeme vašeg boravka u Gračacu i okolici imali priliku vidjeti oklopni vlak republike... Vojske Republike Srpske Krajine?

SVEDOK STEENBERGEN – ODGOVOR: Ne koliko ja znam, ne.

ADVOKAT MIKULIČIĆ – PITANJE: Dalje, u vašoj izjavi, paragrafom 41, navodite kako... referirate na *sitrep* od 5. osmog i kažete da ste primjetili izviđače Specijalne policije koji su prošli pored baze *Jordbata*, a kasnije da ste vidjeli otprilike 500 vojnika, odnosno pripadnika Specijalne policije koji su išli prema Gračacu. Možete li nam reći da li su se pripadnici Specijalne policije kretali pješice ili su išli u vozilima, i da li su imali neko naoružanje, ako jesu - kakvo?

SVEDOK STEENBERGEN – ODGOVOR: Oni su išli pešice u dve kolone, levo i desno putem. Bilo je i nekih vozila, ali su ona služila ne za transport vojnika, već za transport hrane i vode. U stvari, oni su izbacivali posude s vodom vojnicima koji su išli levo i desno putem.

ADVOKAT MIKULIČIĆ – PITANJE: Dakle, niste primjetili neko teže naoružanje koje bi se kretalo zajedno sa Specijalnom policijom u tom pravcu, da li je to tačno? Pri tom mislim na: tenkove, topove, minobacače?

SVEDOK STEENBERGEN – ODGOVOR: Tako je.

ADVOKAT MIKULIČIĆ – PITANJE: Vratimo se na točku 36, gospodine Steenbergen, vaše izjave, u kojoj kažete u zadnjoj rečenici: "U tom smislu, mogu reći da *sitrep*, *sitrepsi* koji su vam pokazani za taj period, pretpostavljam od strane Tužiteljstva, dakle ne pružaju autentičnu sliku granatiranja koje ste vi primjetili u Gračacu? Možete li nam malo pojasniti ovu vašu... ovu vašu tvrdnju?

SVEDOK STEENBERGEN – ODGOVOR: Učiniću to. To je isto kao što sam rekao i ranije, jer smo se mi nalazili ili u kancelariji vojnih posmatrača UN-a ili smo se kretali prema bazi Jordanskog bataljona 3, tako da mi nismo bili u mogućnosti da posmatramo situaciju čitavog dana. Tako da manje-više, kada bi otišli ka bazi Jordanskog bataljona 3, praktično smo bili u mraku kada je u pitanju bilo posmatranje u Gračacu.

ADVOKAT MIKULIČIĆ – PITANJE: Pa ipak, gospodine Steenbergen, izvještaji su pisani, i oni su odašiljani u zapovjedništvo Sektora Jug, i onda kasnije prema Zagrebu, i onda kasnije dalje u okviru organizacije Ujedinjenih nacija – čemu služe ti izvještaji ako oni ne predstavljaju pravu sliku onoga što se događalo? Imate li neki komentar u vezi toga?

SVEDOK STEENBERGEN – ODGOVOR: Ja samo mogu da govorim o situaciji kada sam bio prisutan u samom Gračacu, i to je više manje situacija kakva je i bila, ono što sam

ja... što je opisano ovde u ovom izveštaju o situaciji. Mi nismo iznosili pretpostavke, samo uobičajena opažanja.

ADVOKAT MIKULIČIĆ – PITANJE: Uz svo dužno poštovanje, gospodine Steenbergen, govorite o normalnom promatranju. Međutim, vi ste 4. osmog bili u podrumu, u skloništu zgrade u kojoj ste stanovali; nakon toga ste u 11 sati otišli u bazu *Jordbata* u Štikadu, gdje ste takođe bili u skloništu, i gdje kažete sami u točki 40 vaše izjave da je to pozicija iz koje se baš ne može dobro vidjeti situacija. Pa ipak, pišu se izvještaji o tome šta se događa u Gračacu. Koja je vrijednost tih izvještaja? Kakav je vaš komentar o tome?

SVEDOK STEENBERGEN – ODGOVOR: Komentar bi bio da ta posmatranja nisu bila samo moja, već čitavog tima, i što se tiče prvih trenutaka kada sam se nalazio u smeštajnom objektu, ja sam stajao na ulaznim vratima svoje kuće, i mogle su da se vide ili da se čuju granate kako preleću preko moje kuće i kako padaju levo i desno od smeštajnog objekta.

ADVOKAT MIKULIČIĆ – PITANJE: Koliko ste otprilike imali vremena da promatrate te granate kad ste stajali ispred kuće vaše gdje ste stanovali? Koliko ste dugo tamo bili, po vašem sjećanju danas?

SVEDOK STEENBERGEN – ODGOVOR: Mogu da nagađam, ali na prvobitnoj lokaciji u mom prvobitnom smeštaju, rekao bih da je to trajalo približno dva časa, a onda sam pokupio kolegu iz UNMO tima koji je boravio u drugoj kući, i onda smo otišli u prostorije vojnih posmatrača UN-a.

ADVOKAT MIKULIČIĆ – PITANJE: U Štikadi?

SVEDOK STEENBERGEN – ODGOVOR: Ne, u prostorije UNMO-a u Gračacu.

ADVOKAT MIKULIČIĆ – PITANJE: U redu. Paragraf 61 govori o tome da ste... da su vaše patrole posjećivale zaseoke i sela u okolini, da ste promatrali oštećene i opljačkane kuće, i kažete: "U to vrijeme nismo imali prevoditelje." Gospodine Steenbergen, da li ste u vrijeme kad ste se nalazili u Gračacu govorili jezik kojim je govorilo lokalno stanovništvo? Jeste li razumjeli taj jezik?

SVEDOK STEENBERGEN – ODGOVOR: Da li govorite za period pre *Operacija Oluja*?

ADVOKAT MIKULIČIĆ – PITANJE: Ne, ja govorim... ne, ja govorim o događajima nakon *Oluje*. Referiram na paragraf 61 vaše izjave.

SVEDOK STEENBERGEN – ODGOVOR: Mm-hm. Kasnije smo dobili hrvatskog prevodioca iz Hrvatske. U stvari, ne sećam se... ne sećam se njegovog imena, ali znam da je bio iz Šibenika. Taj prevodilac je išao sa nama širom Sektora Jug, u raznim patrolama u opisanom periodu. Da, pomagao nam je.

ADVOKAT MIKULIČIĆ – PITANJE: Da li se možete sjetiti kada vam je bio dodjeljen prevoditelj, u odnosu na početak *Oluje*? Dakle, govorimo od 4. osmog pa na dalje, kroz osmi mjesec. Koliko ste dugo bili bez prevoditelja a kada ste dobili prevoditelja? Možete li nam to opisati?

SVEDOK STEENBERGEN – ODGOVOR: Ne. Ne mogu tačno da se setim.

ADVOKAT MIKULIČIĆ – PITANJE: Dobro. U sljedećem odlomku 62 vaše izjave, govorite o tome da su odmah nakon *Operacija Oluja* postavljene kontrolne točke. Tko je držao kontrolne točke? Da li je to bila: vojska, policija, ili oboje ili... sjećate li se?

SVEDOK STEENBERGEN – ODGOVOR: Zavisi od vremena i mesta. Na početku su u Gračacu kontrolne punktove držali pripadnici Snaga Specijalne policije. Kasnije, ne sećam se tačno kada, tu se nalazila redovna policija, koja je imala *kalašnjikove*. Više istočno od Gračaca, i sada govorim o pravcu Otrić, tamo su se nalazile redovne snage Hrvatske vojske na kontrolnim punktovima.

ADVOKAT MIKULIČIĆ – PITANJE: Možete li nam reći na kojoj ste to tačno kontrolnoj točki, u kojem predjelu vidjeli Specijalnu policiju i kada?

SVEDOK STEENBERGEN – ODGOVOR: Ne, ne.

ADVOKAT MIKULIČIĆ – PITANJE: Vratimo se na točku 49 vaše izjave, gdje govorite o tome da ste primjetili kako ljudi u civilnoj odjeći sa narandžastim trakama oko ruke organizirano u grupi izvode čišćenje kuća – da su iznosili pokućstvo i stavljali ga izvan kuća. Da li vam je poznato tko su bili ti ljudi sa crvenim... sa narandžastim oznakama oko... oko ruke?

SVEDOK STEENBERGEN – ODGOVOR: Ne, ja to ne znam. Znam samo da su nosili civilnu odeću i da su imali na ruci te trake narandžaste boje.

ADVOKAT MIKULIČIĆ: Ja bih molio Tajništvo da nam prikaže dokument 3D00-138. Časni Sude, za vašu informaciju, to je *Pravilnik o odori, znakovlju i posebnoj oznaci pripadnika Civilne zaštite*. Za potrebe ovog pitanja, mi smo preveli članak 25 ovoga pravilnika i to ćemo koristiti sada, a svakako smo uveli u elektronsku sudnicu i zatražili prijevod cjelog pravilnika, jer smatramo da će nam koristiti u daljem postupku. Dakle, molio bih da na ekran pozovemo dokument 3D00-138, članak 25. 1385, oprostite, moja pogreška. dakle, ponavljam 3D00-1385. Ispustio sam zadnju brojku. Članak 25.

ADVOKAT MIKULIČIĆ – PITANJE: Dakle, dok čekamo da se pojavi na ekranu, dozvolite mi gospodine Steenbergen da vam pročitam članak 25. On kaže. Samo radi reference: to je pravilnik koji je zadnjom izmjenom donesen od strane ministra Unutarnjih poslova Republike Hrvatske i objavljen je u *Narodnim novinama*, a to je Službeni glasnik Republike Hrvatske broj 76 iz 1994. godine, a pravilnik je objavljen 18. četvrtog 1995. godine.

prevodioci: Molimo zastupnika da ponovi broj Službenog glasnika.

SUDIJA ORIE: Gospodine Mikuličiću, možete li molim vas da ponovite broj Službenog glasnika?

ADVOKAT MIKULIČIĆ: Broj Službenog glasnika je kao što možete da vidite na prvoj stranici – 76 iz 1994. godine, a na kraju dokumenta piše - objavljen 18.04. 1995. godine. Ja ću sada pročitati članak 25 ovoga pravilnika, koji je dakle bio na snazi u vrijeme početka *Operacije Oluja* i koji kaže ovako, a vidimo ga na ekranu. Dakle, riječ je o tome: "Ako pripadnici postrojbi

zapovjedništva i drugih organiziranih snaga zaštite i spašavanja iz bilo kojeg razloga nemaju propisane odore, a angažiraju se za izvršavanje zadaća Civilne zaštite u miru ili u ratu, nose na nadlaktici lijeve ruke traku narandžaste boje širine 10 do 12 centimetara na kojoj je ucrtan istostranični trokut plave boje. Razmak između znaka trokuta i rubova trake iznosi jedan do dva centimetra.

ADVOKAT MIKULIČIĆ – PITANJE: Gospodine Steenberg, ja tvrdim da osobe koje ste vidjeli u civilnoj odeći sa narandžastim trakama zapravo predstavljaju pripadnike Civilne zaštite Republike Hrvatske. da li ćete se složiti sa ovom tvrdnjom?

SVEDOK STEENBERGEN – ODGOVOR: U ovom članku piše da su ljudi koji su nosili narandžaste trake na ruci verovatno bili deo Civilne zaštite, ali mi u tom periodu nismo znali da je takva organizacija bila prisutna tamo. Mi smo samo videli te osobe koje su nosile te narandžaste trake.

SUDIJA ORIE: Gospodine Mikuličiću.

ADVOKAT MIKULIČIĆ: Da, časni Sude?

SUDIJA ORIE: Vi tražite od svedoka da sledi zaključak onoga što je svedočio - da su ljudi nosili narandžaste trake, i vi na to kažete 'Molim vas da to uporedite sa članom 25 i da i vi zaključite.' Pre svega, mislim da bi prvo trebalo da bude pitan da li nešto zna o tom članku 25 i da li je nekada o tome razmišljao, i da onda kažete: 'Ja vam tvrdim da su osobe koje su bile u civilnoj odeći sa narandžastim trakama bile pripadnici Civilne zaštite Republike Hrvatske. Da li se slažete?' Sada, ako pogledam članak 25 sa kojim sam sada upoznat, pre nekih 90 sekundi, tu se govori o pripadnicima jedinica, ne znamo kojih, štabovima i drugim organizovanim jedinicama zaštite i spašavanja koje iz bilo kojih razloga nemaju propisane uniforme, a angažuju se za izvršavanje zadataka Civilne zaštite u miru ili ratu... Dakle, ono što se kaže o Civilnoj zaštiti je to da oni izvršavaju zadatke asistencije u zaštiti. Prema tome, ako se u 90 sekundi meni pojavljuje pet, šest ili sedam pitanja, zašto onda pitati o tome svedoka koji očigledno s tim nije upoznat. On zna šta je video. A tražiti od njega da donosi pravne zaključke, može dovesti do više zabune nego do razjašnjenja. Izvolite, nastavite.

ADVOKAT MIKULIČIĆ: Hvala vam, časni Sude. Ako možemo da dobijemo broj za taj dokument, molim vas.

SUDIJA ORIE: Gospodine Du Toit?

TUŽILAC DU TOIT: Nemamo prigovor, časni Sude.

SUDIJA ORIE: Gospodine sekretare?

sekretar: Časni Sude, to će biti dokazni predmet Odbrane D436, časni Sude.

SUDIJA ORIE: Dokazni predmet Odbrane D436 prihvata se u spis, a mi čekamo da se ovaj jedini članak upotpuni prevodom celog dokumenta, gospodine Mikuličiću...

ADVOKAT MIKULIČIĆ: To je upravo ono što želimo da uradimo.

SUDIJA ORIE: Svakako da Pretresno veće želi da bude obavješteno o tome kada jednom bude urađeno, kako bi to imalo na oku. Izvolite, nastavite.

ADVOKAT MIKULIČIĆ – PITANJE: Postavilo se pitanje od strane časnog Suda koje su zapravo bile zadaće Civilne zaštite. Ja imam jedan dokument koji na žalost nije preveden, ali mi smo ga uveli u elektronsku sudnicu i zatražili prijevod – to je 3D00-137...

ADVOKAT MIKULIČIĆ: Samo trenutak, časni Sude. U redu. Upravo me je savetovao moj *case manager* da je dokument preveden, radna verzija, i da nosi broj 3D00-1378. Ovo je rukom pisani dokument, vidimo sa stranice 2, dok čekamo da se pojavi na ekranu, da ga je sačinio zapovjednik Civilne zaštite Gračac, gospodin Livio Fablee, u kojem dokumentu se, molim drugu stranu, govori o obavljenim zadacima Civilne zaštite u Gračacu, gdje se u točki 3 kaže da se: "Izvršilo pražnjenje i čišćenje, dezinfekcija škrinja i zamrzivača dana 28. osmog 1995. godine u 81. kući." I dalje se navodi koje su to lokacije. "Da je ukupno odvezeno oko 1100 kilograma mesa i pokvarene hrane na odlagalište smeća."

ADVOKAT MIKULIČIĆ – PITANJE: Gospodine Steenbergen, ja vam tvrdim da je zadatak Civilne zaštite, o čemu govori i ovaj dokument bio, između ostaloga, da se nakon što su stanovnici napustili svoje kuće i stanove i ostavili određene namirnice i drugu vrstu robe, trebalo izvršiti dezinfekciju tih kuća, i da je to bio razlog zbog čega su pripadnici Civilne zaštite sa narandžastim trakama ulazili u te kuće. Da li možete to komentirati?

SVEDOK STEENBERGEN – ODGOVOR: Ono što sam u tom periodu video u Gračacu jeste da je na ulicama bilo više zamrzivača nego onoga što je bilo u zamrzivačima.

ADVOKAT MIKULIČIĆ – PITANJE: Hvala vam.

ADVOKAT MIKULIČIĆ: Časni Sude, ako možemo da dobijemo broj za taj dokument, molim vas.

SUDIJA ORIE: Gospodine Du Toit?

TUŽILAC DU TOIT: Nemamo prigovor, časni Sude.

SUDIJA ORIE: Gospodine sekretare?

sekretar: Časni Sude, to će biti dokazni predmet Odbrane D437.

SUDIJA ORIE: Dokazni predmet Odbrane D437 prihvata se u spis.

ADVOKAT MIKULIČIĆ: Možemo li sada vidjeti 3D00-1376 na ekranu? Ovo je dokument također, koji proizilazi iz odsjeka Civilne zaštite Ministarstva unutarnjih poslova iz kojeg možemo vidjeti koja je još bila obveza i funkcija pripadnika Civilne zaštite. Dakle, u točki 1, vidi

se da je bila izvršena asanacija i pregled 12 kuća, vodo-crpilišta u Štikadi, i tako dalje. I isto tako, u točki 4 se navodi da je pronađeno oko 14 komada streljiva, da je pronađeno: 18 tromblona, zatim ručne bombe, raketni projektili, i tako dalje. Dakle, pronađena su eksplozivna sredstva u kućama koje su ostale napuštene nakon evakuacije stanovništva.

ADVOKAT MIKULIČIĆ – PITANJE: Gospodine Steenbergen, da li vam je poznato da je i to bio zadatak Civilne zaštite? Dakle, pretraga kuća i stanova u svrhu pronalazjenja zaostalog streljiva i eksploziva?

SVEDOK STEENBERGEN – ODGOVOR: Nije mi bilo poznato.

ADVOKAT MIKULIČIĆ: Časni Sude, ako možemo da dobijemo broj za taj dokument, molim vas.

SUDIJA ORIE: Gospodine Mikuličiću, rekli ste da je pronađena municija u kućama. Gde to piše u dokumentu?

ADVOKAT MIKULIČIĆ: U paragrafu 4.

SUDIJA ORIE: Pronađena i uništena minsko-eksplozivna sredstva. Ne vidim da se tu navode kuće?

ADVOKAT MIKULIČIĆ: I municija kalibra do 20 milimetara. Kuće se pominju u prvom paragrafu gde se navodi da je pretraženo 12 kuća.

SUDIJA ORIE: 12 kuća?

ADVOKAT MIKULIČIĆ: Da.

SUDIJA ORIE: A u paragrafu 2 piše da je pretraženo 40.000 metara kvadratnih. Mogu li da pretpostavim da tu nije reč o 12 kuća?

ADVOKAT MIKULIČIĆ: Svakako da ne.

SUDIJA ORIE: Dakle, da li možete, kao što ste uradili, da povežete pretraživanje kuća i ne pretraživanje okoline gde je to nađeno, što u najmanju ruku nije jasno?

ADVOKAT MIKULIČIĆ: Shvatam vašu poentu, časni Sude. Moja greška.

SUDIJA ORIE: Da. Izvolite nastavite.

ADVOKAT MIKULIČIĆ: Hvala vam. Ako možemo da dobijemo broj?

TUŽILAC DU TOIT: Nemamo prigovor, časni Sude.

SUDIJA ORIE: Gospodine sekretare?

sekretar: Časni Sude, to će biti dokazni predmet Odbrane D438.

SUDIJA ORIE: Dokazni predmet Odbrane D438 prihvata se u spis.

ADVOKAT MIKULIČIĆ: Hvala vam, časni Sude.

ADVOKAT MIKULIČIĆ – PITANJE: Gospodine Steenbergen, da li ste bili upoznati sa planovima evakuacije lokalnog stanovništva u odnosu na ratna djelovanja?

SVEDOK STEENBERGEN – ODGOVOR: Nisam znao.

ADVOKAT MIKULIČIĆ: U redu. Da li možemo dobiti na ekran dokument broj D391? Riječ je o dokumentu koji predstavlja sažetak dnevnih izvještaja od 7. osmog do 8. devetog 1995. godine. Molio bih stranu 5 u elektronskoj sudnici ovog dokumenta. Prvi paragraf. Iz prvog paragrafa proizlazi da su UN informirali... informirani da je 71.200 izbjeglica prošlo *check-point* prema Banjoj Luci, no najveći dio njih došao je iz Knina. I takođe su primjetili dosta oštećenih kamiona, vozila, traktora i predmeta koji su bili napušteni uz put. Neka... neka... neka vozila su bila pregažena od strane tenkova i UN promatrači upitali su zapovjednika da li je vidio kakove akte protiv civilnog stanovništva ili vojnika Republike Srpske Krajine, i odgovoreno mu je da to nije bilo moguće, obzirom da su svi lokalni stanovnici napustili područje prije nego što su došle trupe HV-a. Isto tako, upoznati su UN promatrači da uvečer 6. osmog je napadnut... napadnuta je četa i oduzet je sam... neki materijal i gorivo, i takođe, oduzet od strane Armije Republike Srpske Krajine, izvršen napad, i oduzeto je vozilo... oklopno vozilo UN-a sa simbolom Crvenog križa.

ADVOKAT MIKULIČIĆ – PITANJE: Da li ste upoznati sa podacima o ovom broju izbjeglica i o incidentu... incidentima koji se događao na... u izbjegličkoj koloni? Možete li nam reći nešto o tome?

SVEDOK STEENBERGEN – ODGOVOR: Ne, nije mi poznato, ne.

ADVOKAT MIKULIČIĆ – PITANJE: Vidim da je vrijeme pri kraju, pa ću pokušat svest to na još dvije, tri minute moje ispitivanje. Gospodine Steenbergen, jedno pitanje u vezi vašeg kontakta sa civilnom policijom nakon *Akcije Oluja*. Jeste li imali priliku razgovarati sa zapovjednikom civilne policije u Gračacu?

SVEDOK STEENBERGEN – ODGOVOR: Da, jesmo... jesmo, da.

ADVOKAT MIKULIČIĆ – PITANJE: Možete li nam reći kakov je... kakovi su ti kontakti bili, u vezi čega?

SVEDOK STEENBERGEN – ODGOVOR: Da, sećam se da je tim odlazio u tu policijsku stanicu i da smo tražili objašnjenje zašto kuće gore i posle prekida neprijateljstava.

ADVOKAT MIKULIČIĆ – PITANJE: Da li se sjećate, gospodine Steenbergen, kada je ustanovljena policijska stanica u Gračacu, kojeg dana?

SVEDOK STEENBERGEN – ODGOVOR: Ne, ne mogu da se setim, ne.

ADVOKAT MIKULIČIĆ – PITANJE: Da li ste vi osobno ili članovi vašeg tima prijavljivali civilnoj policiji određene incidente na koje ste naišli u obavljanju vaše dužnosti? Pri tom mislim na: požare, krivična djela krađe, ubojstva? Da li ste ikada izvršili neku prijavu civilnoj policiji?

SVEDOK STEENBERGEN – ODGOVOR: Ne, koliko je meni poznato. Jedino se sećam da su članovi tima otišli do te policijske stanice da bi pitali zbog čega su kuće i dalje gorele.

ADVOKAT MIKULIČIĆ: Hvala vam na vašim odgovorima, gospodine Steenberg. Moje vrijeme je isteklo.

SUDIJA ORIE: Hvala vam, gospodine Mikuličiću. Samo da sada pitam?

ADVOKAT KEHOE: Da, časni Sude. Meni će trebati manje od... otprilike pola časa, ne više od toga.

SUDIJA ORIE: Da, ali ćemo to morati da ostavimo za sutra, jer moramo da...

ADVOKAT KEHOE: Shvatam.

SUDIJA ORIE:... oslobodimo sudnicu sledećem Pretresnom veću. Samo jedan trenutak. Da, gospodine Mikuličiću, ponovo sam to proverio. Vi ste rekli: "Velika količina municije, 12 kuća." Vidim u paragrafu 1 da je reč o mnogo većem području, zar nije?

ADVOKAT MIKULIČIĆ: Da.

SUDIJA ORIE: To nije samo... mislim da ste vi pominjali Gračac u vašem pitanju?

ADVOKAT MIKULIČIĆ: I okolno područje.

SUDIJA ORIE: Da, i čitavo područje. Hvala vam.

ADVOKAT MIKULIČIĆ: Verujem da je pogrešan broj ušao u transkript. U dokumentu piše oko 14.000 komada municije, a ja sam rekao 1.400 ili nešto tako.

SUDIJA ORIE: U redu. Dozvolite da... da, ako ste tako rekli. Kada je reč o municiji do 20 milimetara,, u izveštaju piše 14.000?

ADVOKAT MIKULIČIĆ: Da, 14.000.

SUDIJA ORIE: Da, 14.000, da, to je... sada sam malo zbunjen. Rekli ste da verujete da je u transkript ušao pogrešan broj... oh, dakle vi ste pogrešili, da, sada razumem. Onda, gospodine Steenberg, nismo uspeli da završimo vaš iskaz danas.

SVEDOK STEENBERGEN: U redu. Nema problema.

SUDIJA ORIE: Želeli bismo da vas vidimo ovde ponovo sutra ujutro, 1. jula u 9.00 časova ujutro, u istoj ovoj sudnici. I želim da vas uputim da ni sa kim ne razgovarate o vašem iskazu, kako o onom koji ste danas dali, tako i onom koji ćete sutra dati, nadamo se ne i preko toga. Takođe, zbog vaše informisanosti, želeo bih da proverim sa Odbranom Čermaka da li se njihova pozicija promenila kada je u pitanju vreme koje im je potrebno?

ADVOKAT CAYLEY: Nema promena u našoj poziciji, časni Sude. Hvala vam.

SUDIJA ORIE: Možete li da nam date naznaku, gospodine...

TUŽILAC DU TOIT: Takođe nema promena ni u mojoj poziciji u ovom trenutku.

SUDIJA ORIE: Da, jedno pitanje. To znači da bismo sutra, ukoliko ne bude mnogo pitanja Pretresnog veća, trebalo da završimo ne samo pre kraja prve sesije, nego i mnogo pre toga. To vam daje izvesne smernice u pogledu onoga što sutra možete da očekujete, gospodine Steenbergen. Prekidamo sa radom do 1. jula u 9.00 časova u sudnici broj 1.

SVEDOK STEENBERGEN: Hvala, časni Sude.

Sednica je završena u 13.50 h

Nastavlja se u utorak, 1. jula 2008. godine u 9.00 h.

FOND ZA HUMANITARNO PRAVO

Fond za humanitarno pravo
dokumentovanje i pamćenje